II

(Πράξεις εγκριθείσες δυνάμει των συνθηκών ΕΚ/Ευρατόμ των οποίων η δημοσίευση δεν είναι υποχρεωτική)

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 20ής Νοεμβρίου 2007

σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 36/A/06 (πρώην NN 38/06) που έθεσε σε εφαρμογή η Ιταλία υπέρ των ThyssenKrupp, Cementir και Nuova Terni Industrie Chimiche

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2007) 5400]

(Το κείμενο στην ιταλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2008/408/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ιδίως το άρθρο 88 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με το ανωτέρ άρθρο [1] και έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις αυτές,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

I. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

(1) Στο πλαίσιο της υπόθεσης C 13/2006 (πρώην N 587/05) — Προτιμησιακή τιμολόγηση στον τομέα του ηλεκτρισμού στη Σαρδηνία, η Επιτροπή πληροφορήθηκε την παράταση της εφαρμογής δύο καθεστώτων προτιμησιακής τιμολόγησης της ηλεκτρικής ενέργειας. Η παράταση δόθηκε δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 11 παράγραφος 11 του νομοθετικού διατάγματος 35/2005, το οποίο μετατράπηκε στο νόμο 80 της 14ης Μαΐου 2005 (εφεξής «νόμος 80/2005») και τέθηκε σε εφαρμογή χωρίς να έχει προηγηθεί σχετική κοινοποίηση στην Επιτροπή. Δικαιούχοι είναι η εταιρεία παραγωγής αλουμινίου Alcoa και οι τρεις διάδοχοι εταιρείες της Società Terni — Terni Acciasi Speciali, Nuova Terni Industrie Chimiche και Cementir (εφεξής «εταιρείες Terni»).

(2) Με επιστολή της 23ης Δεκεμβρίου 2005, η Επιτροπή ζήτησε πληροφορίες από την Ιταλία, η οποία τις διαβίβασε με επιστολή της 24ης Φεβρουαρίου 2006. Η Ιταλία διαβίβασε συμπληρωματικές πληροφορίες με επιστολές της 2ας Μαρτίου 2006 και της 27ης Απριλίου 2006.

(3) Με επιστολή της 19ης Ιουλίου 2006, η Επιτροπή ενημέρωσε την Ιταλία για την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ σχετικά με τα δύο προαναφερθέντα καθεστώτα ενίσχυσης (ενίσχυση C 36/2006).

(4) Η απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* [2]. Η Επιτροπή κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τις ενισχύσεις.

(5) Η Ιταλία υπέβαλε παρατηρήσεις με επιστολή της 25ης Οκτωβρίου 2006 και συμπληρωματικές πληροφορίες με επιστολές της 9ης Νοεμβρίου 2006 και της 7ης Δεκεμβρίου 2006.

(6) Η Επιτροπή έλαβε σχετικές παρατηρήσεις εκ μέρους των ενδιαφερομένων, τις οποίες διαβίβασε στην Ιταλία παρέχοντάς της τη δυνατότητα να τις σχολιάσει. Έλαβε τα σχόλια της Ιταλίας με επιστολή της 22ας Δεκεμβρίου 2006.

[1] ΕΕ C 214 της 6.9.2006, σ. 5 έως 13.

[2] Βλέπε υποσημείωση 1.

(7) Με επιστολή της 20ής Φεβρουαρίου 2007, η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες, οι οποίες διαβιβάστηκαν από τις ιταλικές αρχές με επιστολές της 16ης Απριλίου 2007, της 10ης Μαΐου 2007 και της 14ης Μαΐου 2007.

(8) Στις 18 Σεπτεμβρίου 2007, ο φάκελος χωρίστηκε σε δύο μέρη. Το μέρος Α αφορά τις τρεις εταιρείες που προέκυψαν από τη διαίρεση της Società Terni (εταιρείες Terni), ενώ το μέρος Β αφορά την Alcoa. Η παρούσα απόφαση αφορά μόνον την παράταση του προνομιακού καθεστώτος τιμολόγησης για τις εταιρείες Terni.

(9) Οι ανταλλαγές επιστολών που αφορούν την Alcoa δεν παρατίθενται στην παρούσα.

II. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

(10) (Στο άρθρο 11 παράγραφος 11 του νόμου 80/2005 προβλέπεται η χρονική παράταση δύο προνομιακών καθεστώτων τιμολόγησης ηλεκτρικής ενέργειας. Οι δικαιούχοι των δύο αυτών μέτρων, η φύση των οποίων διαφέρει και θα εξεταστούν χωριστά, είναι αφενός η εταιρεία παραγωγής αλουμινίου Alcoa και, αφετέρου, οι τρεις εταιρείες που προέκυψαν από τη διαίρεση της Società Terni.

Το αρχικό μέτρο και η πρώτη παράτασή του

(11) Ο τομέας ηλεκτρικής ενέργειας εθνικοποιήθηκε στην Ιταλία με το νόμο 1643 της 6ης Δεκεμβρίου 1962 (εφεξής «νόμος περί εθνικοποίησης»). Ο νόμος προέβλεπε τη μεταβίβαση των υφιστάμενων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής στη νεοϊδρυθείσα δημόσια επιχείρηση ENEL, η οποία θα είχε το μονοπώλιο της παραγωγής, μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικού ρεύματος.

(12) Κατά το χρόνο της εθνικοποίησης, η Società Terni ήταν μια δημόσια επιχείρηση παραγωγής χάλυβα, τσιμέντου και χημικών. Το Δημόσιο ήλεγχε την εταιρεία μέσω του πλειοψηφικού πακέτου μετοχών της, το οποίο κατείχε η κρατική εταιρεία συμμετοχών IRI και ο κρατικός όμιλος Finsider. Η Società Terni είχε επίσης την κυριότητα και την εκμετάλλευση ενός υδροηλεκτρικού σταθμού. Το παραγόμενο ρεύμα χρησιμοποιούνταν κυρίως για τις παραγωγικές διαδικασίες της εταιρείας.

(13) Ο νόμος περί εθνικοποίησης προέβλεπε ότι, γενικά, οι εταιρείες που παρήγαν ηλεκτρική ενέργεια κυρίως για ιδιόχρηση (αυτοπαραγωγοί) εξαιρούνταν από την εθνικοποίηση και μπορούσαν να διατηρήσουν τις εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής τους ([3]). Οι εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής της Società Terni εθνικοποιήθηκαν, παρότι η εταιρεία υπαγόταν στο καθεστώς του αυτοπαραγωγού, λόγω της στρατηγικής τους θέσης στην ιταλική επικράτεια. Η μεταβίβαση στην ENEL προβλέπεται από το άρθρο 4 παράγραφος 5 τέταρτο εδάφιο του νόμου περί εθνικοποίησης.

([3]) Άρθρο 4 παράγραφος 6 πρώτο εδάφιο σημεία α) και β) του νόμου 1643/62.

(14) Με το προεδρικό διάταγμα 1165/63, οι ιταλικές αρχές αποζημίωσαν την εταιρεία για τη μεταβίβαση των εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής της. Η αποζημίωση είχε τη μορφή προνομιακού καθεστώτος τιμολόγησης της ηλεκτρικής ενέργειας, το οποίο θα ίσχυε από το 1963 έως το 1992.

(15) Το 1964, η Società Terni διαιρέθηκε σε τρεις εταιρείες, τη χαλυβουργία Terni Acciai Speciali, τη βιομηχανία χημικών Nuova Terni Industrie Chimiche και την τσιμεντοβιομηχανία Cementir. Οι εταιρείες αυτές μεταγενέστερα ιδιωτικοποιήθηκαν και εξαγοράστηκαν από τις ThyssenKrupp, Norsk Hydro και Caltagirone αντίστοιχα.

(16) Όπως αναφέρθηκε στην παράγραφο (1) της παρούσας απόφασης, οι διάδοχοι εταιρείες θα καλούνται συλλήβδην «εταιρείες Terni», ενώ η αρχική εταιρεία θα καλείται «Società Terni». Το τιμολόγιο που ίσχυε αρχικά για την Società Terni και στη συνέχεια για τις εταιρείες Terni, θα καλείται εφεξής «τιμολόγιο Terni».

(17) Το προνομιακό καθεστώς τιμολόγησης συνέχισε να ισχύει, με τους ίδιους όρους, και για τις τρεις εταιρείες Terni. Ο βασικός δικαιούχος (όσον αφορά την ποσότητα της επιδοτούμενης ηλεκτρικής ενέργειας, τόσο σε απόλυτες τιμές όσο και ως ποσοστό της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας της εταιρείας) είναι η ThyssenKrupp.

(18) Η διάρκεια ισχύος του ειδικού καθεστώτος τιμολόγησης συνέπιπτε με τη γενικότερη διάρκεια των συμβάσεων παραχώρησης υδροηλεκτρικών σταθμών ([4]) στην Ιταλία, οι οποίες έληγαν το 1992. Η παραχώρηση του υδροηλεκτρικού σταθμού της Società Terni είχε κατ' εξαίρεση διάρκεια 60 ετών (έναντι των 30 ετών κατά κανόνα) και έληγε στα τέλη της δεκαετίας του 1980.

(19) Το 1991, οι ιταλικές αρχές παρέτειναν τις υπάρχουσες συμβάσεις παραχώρησης υδροηλεκτρικών σταθμών έως το 2001 με το νόμο 9 της 9ης Ιανουαρίου 1991 «περί εφαρμογής των διατάξεων του νέου Εθνικού Ενεργειακού Σχεδίου: θεσμικά θέματα, υδροηλεκτρικοί σταθμοί και δίκτυα, υδρογονάνθρακες και γεωθερμική ενέργεια, αυτοπαραγωγοί και φορολογικές διατάξεις» (εφεξής «νόμος 9/1991»). Με το άρθρο 20 παράγραφος 4 του νόμου 9/1991, παρατάθηκε επίσης έως το 2001 το προνομιακό καθεστώς τιμολόγησης για τις εταιρείες Terni. Στη διάρκεια της επόμενης εξαετίας (2002-2007), προβλεπόταν σταδιακή μείωση της ποσότητας επιδοτούμενης ηλεκτρικής ενέργειας που παρεχόταν στις εταιρείες Terni, προκειμένου το καθεστώς προνομιακής τιμολόγησης να αρθεί έως το τέλος του 2007.

([4]) Η εκμετάλλευση των δημοσίων υδάτων για ηλεκτροπαραγωγή γίνεται από εταιρείες βάσει σύμβασης παραχώρησης (concessione di derivazione idroelettrica), με συγκεκριμένη διάρκεια (κατά κανόνα τριακονταετή στην Ιταλία), η οποία είναι αρκούντως μεγάλη ώστε να επιτρέπει στις εταιρείες να αποσβέσουν το κόστος της επένδυσης. Με τη λήξη της σύμβασης παραχώρησης, γίνεται εκ νέου ανάθεση με διαδικασία επιλογής που χαρακτηρίζεται από διαφάνεια.

(20) Ο νόμος 9/1991 περιλάμβανε μεγάλο αριθμό διατάξεων, ορισμένες εκ των οποίων συνιστούσαν κρατική ενίσχυση. Ο νόμος 9/1991 υποβλήθηκε στην Επιτροπή μαζί με το νόμο 10/1991 «περί εφαρμογής των διατάξεων του Εθνικού Ενεργειακού Σχεδίου σε θέματα ενεργειακής αποδοτικότητας, εξοικονόμησης ενέργειας και ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας». Η Επιτροπή κήρυξε συμβατή την ενίσχυση που προβλεπόταν και στους δύο νόμους βάσει των διατάξεων για τις κρατικές ενισχύσεις το 1991 ([5]).

Διάρθρωση του τιμολογίου Terni

(21) Οι όροι του προνομιακού καθεστώτος τιμολόγησης της Società Terni θεσπίζονται στα άρθρα 6, 7 και 8 του προεδρικού διατάγματος 1165/63 «περί μεταβίβασης στην Ente Nazionale per l'Energia Elettrica (ENEL) των εγκαταστάσεων που χρησιμοποιούνται για τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 του νόμου 1643 της 6ης Δεκεμβρίου 1962 και υλοποιούνται από την "Terni — società per l'Industria e l'Elettricità S.p.A."» (εφεξής «προεδρικό διάταγμα 1165/1963»). Το προεδρικό διάταγμα 1165/1963 προέβλεπε ότι η ENEL θα προμήθευε στην Società Terni συγκεκριμένη ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας (1 025 000 MWh ετησίως), η οποία αντιστοιχούσε στην κατανάλωση της εταιρείας το 1961, καθώς και επιπρόσθετη ποσότητα (595 000 MWh ετησίως), η οποία αντιστοιχούσε στην αναμενόμενη αύξηση της κατανάλωσης λόγω επενδύσεων που είχαν ξεκινήσει πλην όμως δεν είχαν ολοκληρωθεί το 1962.

(22) Ο υπολογισμός της προνομιακής τιμής γινόταν με σύγκριση δύο εναλλακτικών μεθόδων και εφαρμογή της εκάστοτε πλέον ευνοϊκής για την εταιρεία.

α) Η μέθοδος 1 βασιζόταν στη μέση τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος που κατέβαλλαν οι μεταποιητικοί κλάδοι της Società Terni στον κλάδο ηλεκτροπαραγωγής της εταιρείας (η οποία αντιστοιχούσε στο κόστος παραγωγής από τον ιδιόκτητο υδροηλεκτρικό σταθμό της Terni).

β) Η μέθοδος 2 συνδεόταν με την τιμή αναφοράς της ENEL για πελάτη με τα ίδια χαρακτηριστικά με την Società Terni (αυτοπαραγωγό).

(23) Στην πράξη, έως το 2000 χρησιμοποιήθηκε η πρώτη μέθοδος. Από το 2000, λόγω μεταβολών στην ιταλική τιμολογιακή πολιτική μετά την ελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, αναγκαστικά εφαρμόστηκε η δεύτερη μέθοδος.

(24) Το 1997 άρχισε η αναθεώρηση της τιμολογιακής πολιτικής με την καθιέρωση ενός τιμολογίου διαρθρωμένου σε δύο μέρη: το μέρος Α αντιστοιχούσε στις πάγιες και γενικές δαπάνες, ενώ το μέρος Β στις μεταβλητές δαπάνες. Από 1ης Ιανουαρίου 2000, το τιμολόγιο Terni έλαβε τη μορφή αντισταθμιστικού στοιχείου (componente compensativa), το οποίο υπολογιζόταν ως το άθροισμα όλων των στοιχείων του τιμολογίου τα οποία δεν απαιτείτο να καταβάλει η Terni, ως αυτοπαραγωγός (ολόκληρο το μέρος Β και τμήμα του μέρους Α). Η μέθοδος αυτή αντιστοιχεί στη δεύτερη εκ των μεθόδων που περιγράφονται στο διάταγμα 1165/63.

(25) Οι φθίνουσες ποσότητες ηλεκτρικού ρεύματος και ενέργειας που παραδόθηκαν στις εταιρείες Terni σε προνομιακή τιμή στη διάρκεια της περιόδου σταδιακής μείωσης (2002-2007) φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Έτος	GWh	MW
2001	1 620	270
2002	1 389	231
2003	1 157	193
2004	926	154
2005	694	116
2006	463	77
2007	231	39

Η δεύτερη παράταση του τιμολογίου

(26) Με το άρθρο 11 παράγραφος 11 του νόμου 80/2005, η Ιταλία αποφάσισε να διακόψει την περίοδο σταδιακής μείωσης και να παρατείνει εκ νέου το τιμολόγιο Terni έως το 2010. Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 13 του νόμου, το εν λόγω μέτρο τίθεται σε ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2005. Λίγο αργότερα, οι συμβάσεις παραχώρησης υδροηλεκτρικών πόρων παρατάθηκαν έως το 2020 ([6]).

(27) Το μέτρο για το οποίο η Επιτροπή κίνησε την επίσημη διαδικασία έρευνας του άρθρου 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ και το οποίο αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας απόφασης είναι η δεύτερη παράταση του τιμολογίου.

(28) Ο νόμος 80/2005 προέβλεπε ότι, έως το 2010, οι εταιρείες Terni θα είχαν την ίδια μεταχείριση που είχαν την 31η Δεκεμβρίου 2004 όσον αφορά την παρεχόμενη ποσότητα (926 GWh για τις τρεις εταιρείες Terni) και τις τιμές (1,32 λεπτά του ευρώ/kWh). Οι ποσότητες της παρεχόμενης ηλεκτρικής ενέργειας αναλύονται σήμερα ως εξής: Thyssen-Krupp 86 %, Nuova Terni Industrie Chimiche 10 % και Cementir 4 %.

(29) Με το νόμο 80/2005, όπως ερμηνεύθηκε και εφαρμόστηκε από την AEEG, καθιερώθηκε και μηχανισμός τιμαριθμοποίησης, βάσει του οποίου, από 1ης Ιανουαρίου 2006, η προνομιακή τιμή αυξάνεται ετησίως σύμφωνα με τις ανόδους τιμών που καταγράφονται στα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια ενέργειας του Άμστερνταμ και της Φρανκφούρτης, με ανώτατο όριο το 4 %.

([5]) Κρατική ενίσχυση NN 52/1991, επιστολή SG (91) D/15502.

([6]) Άρθρο 1 παράγραφος 285 του νόμου 266/2005.

Χρηματοδοτικός μηχανισμός

(30) Αρχικά, το προνομιακό καθεστώς τιμολόγησης της Terni βάρυνε διαχειριστικά και οικονομικά την κρατική ENEL, η οποία κατείχε μονοπωλιακή θέση στην παραγωγή, μεταφορά, εισαγωγή, διανομή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στην Ιταλία.

(31) Το 2002, με τη σταδιακή ελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και την απώλεια της μονοπωλιακής θέσης από την ENEL, το οικονομικό βάρος που προέκυπτε από το προνομιακό καθεστώς τιμολόγησης μετακυλίσθηκε από την ENEL στο σύνολο των χρηστών ηλεκτρικού ρεύματο ([7]). Τα αντισταθμιστικά στοιχεία που αναλογούσαν στις εταιρείες Terni προκαταβάλλονταν από τους διανομείς ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίοι στη συνέχεια τα εισέπρατταν από τον κρατικό φορέα Cassa Conguaglio per il Settore Elettrico (Ειδικό ταμείο του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας, εφεξής «Cassa Conguaglio») μέσω ενός φόρου υπέρ τρίτων η είσπραξη του οποίου γινόταν μέσω του στοιχείου Α4 του τιμολογίου ηλεκτρικής ενέργειας, ένα από τα στοιχεία κόστους που αναγράφονταν στο λογαριασμό του ηλεκτρικού ρεύματος.

(32) Το 2004, η AEEG αποφάσισε να παραχωρήσει εξ ολοκλήρου τη διοικητική διαχείριση των ειδικών καθεστώτων τιμολόγησης στο Cassa Conguaglio ([8]). Από το Σεπτέμβριο του 2004, οι εταιρείες Terni καταβάλλουν, για την ηλεκτρική ενέργεια που αγοράζουν, την αγοραία τιμή (της ελευθερωμένης αγοράς) και εισπράττουν από το Cassa Conguaglio ένα ποσό που αντιστοιχεί στη διαφορά ανάμεσα στην τιμή την οποία καταβάλλουν και στην προνομιακή τιμή την οποία δικαιούνται (το αντισταθμιστικό στοιχείο) μείον την επιβάρυνση για τη μεταφορά, τις μετρήσεις και την εμπορία. Το κόστος καλύπτεται από τους ιταλούς καταναλωτές ηλεκτρικού ρεύματος μέσω του φόρου υπέρ τρίτων που αναφέρεται στην παράγραφο (31).

Η εγγύηση που επιβλήθηκε από την AEEG

(33) Όταν η Επιτροπή κίνησε την επίσημη διαδικασία έρευνας, η AEEG, με την απόφαση 190/06, έθεσε ως όρο για την καταβολή των ποσών που προβλέπονταν από το νόμο 80/2005 την παροχή εγγύησης από τις εταιρείες Terni, προκειμένου να καλυφθεί ο κίνδυνος ανάκτησης της ενίσχυσης.

(34) Στην ίδια απόφαση, η AEEG προέβλεπε, εναλλακτικά, τη δυνατότητα προκαταβολής το 2006 των ποσών της ενίσχυσης που θα καθίσταντο πληρωτέα έως τη λήξη της προηγούμενης ρύθμισης (2007) βάσει του νόμου 9/1991. Για τα εν λόγω ποσά, η AEEG δεν απαιτούσε εγγύηση. Οι εταιρείες Terni επέλεξαν αυτή τη λύση, η οποία εφαρμόστηκε από την AEEG.

([7]) Απόφαση AEEG αριθ. 228/01.
([8]) Απόφαση AEEG αριθ. 148/04.

(35) Εκτός από τα προκαταβληθέντα ποσά που αναφέρονται στην παράγραφο (34), όλα τα υπόλοιπα ποσά που καταβλήθηκαν στις εταιρείες από το Cassa Conguaglio βάσει του νόμου 80/2005 καλύπτονται από εγγύηση.

III. **ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΚΙΝΗΘΗΚΕ Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 88 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 2 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΕΚ**

(36) Η απόφαση της Επιτροπής να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας ελήφθη για τους λόγους που αναφέρονται στις παραγράφους (37) έως (41).

(37) Η Επιτροπή διατύπωσε αμφιβολίες για το κατά πόσον το καθεστώς τιμολόγησης μπορεί να θεωρηθεί αντισταθμιστικό μέτρο, εφόσον η Società Terni ήταν δημόσια επιχείρηση κατά την εθνικοποίησή της. Δεδομένου ότι το Δημόσιο δεν δύναται να απαλλοτριώσει εαυτόν, η Επιτροπή εξέφρασε τις αμφιβολίες της για το κατά πόσον η μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων της Società Terni στην ENEL θα μπορούσε να θεωρηθεί απαλλοτρίωση που γεννά δικαίωμα αποζημίωσης στη Società Terni και διατύπωσε την υπόθεση ότι η εν λόγω μεταβίβαση θα μπορούσε στην πραγματικότητα να θεωρηθεί απλή αναδιάρθρωση περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου.

(38) Η Επιτροπή υποστήριξε ότι ακόμη και αν γίνει αποδεκτός ο αντισταθμιστικός χαρακτήρας του μέτρου, εξακολουθεί να αμφισβητείται η αναλογικότητα του αντισταθμίσματος σε σχέση με την οικονομική ζημία που υπέστη η Società Terni. Η Επιτροπή διατύπωσε αμφιβολίες ιδίως για το κατά πόσον μπορεί να εξακολουθεί να δικαιολογείται αποζημίωση μετά την πάροδο 44 ετών.

(39) Η Επιτροπή επισήμανε ότι ο χαρακτήρας του καθεστώτος τιμολόγησης μοιάζει να μεταβλήθηκε όταν η ENEL έπαψε να το διαχειρίζεται και να αναλαμβάνει το συνεπακόλουθο οικονομικό βάρος.

(40) Η απόφαση της Επιτροπής για την κίνηση της διαδικασίας βασίστηκε επίσης στην απόφαση ΕΚΑΧ 83/396 [απόφαση της Επιτροπής της 29ης Ιουνίου 1983 περί ενίσχυσης την οποία προτίθεται να χορηγήσει η ιταλική κυβέρνηση προς ορισμένες χαλυβουργίες ([9])], με την οποία αποκλειόταν η παροχή της εν λόγω ενίσχυσης προς την Società Terni, καθώς και στην απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην υπόθεση C 99/92 ([10]), με την οποία το Δικαστήριο επιβεβαίωνε την ανωτέρω απόφαση ΕΚΑΧ, ως ένδειξη ότι το τιμολόγιο Terni είχε ήδη κριθεί ότι συνιστά κρατική ενίσχυση.

([9]) ΕΕ L 227 της 19.8.1983, σ. 24.
([10]) Απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση C 99/92, Terni SpA και Italsider κατά Cassa Conguaglio per il settore elettrico, αίτηση για την έκδοση προδικαστικής απόφασης, Συλλογή 1994, σ. I-00541.

(41) Στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας επισημαίνεται επίσης ότι η ThyssenKrupp δεν είχε επιστρέψει μέχρι εκείνη τη στιγμή μία κρατική ενίσχυση που της είχε χορηγηθεί από τις ιταλικές αρχές και η οποία είχε κηρυχθεί ασυμβίβαστη ([11]) και, ως εκ τούτου, βάσει της νομολογίας στην υπόθεση Deggendorf ([12]), δεν μπορούσε να λάβει περαιτέρω κρατική ενίσχυση.

IV. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ

Παρατηρήσεις των εταιρειών Terni

(42) Στην πλειονότητά τους, οι παρατηρήσεις των εταιρειών Terni σχετικά με τη λειτουργία της Società Terni ως «ente pubblico economico», το χαρακτήρα της πράξης που κατέληξε στη μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, τον αντισταθμιστικό χαρακτήρα του τιμολογίου, την ερμηνεία της απόφασης ΕΚΑΧ και της απόφασης του ΔΕΚ, καθώς και το ρόλο που διαδραμάτισε το Cassa Conguaglio, αντιστοιχούν σε γενικές γραμμές με τις παρατηρήσεις της Ιταλίας, οι οποίες παρατίθενται συνοπτικά στις παραγράφους (52) έως (69). Για το λόγο αυτό, στις παραγράφους (43) έως (51) παρατίθενται μόνον τα κεντρικά σημεία των παρατηρήσεων των εταιρειών Terni και τυχόν συμπληρωματικά στοιχεία.

Χαρακτήρας της αποζημίωσης

(43) Σύμφωνα με τις εταιρείες Terni, το καθεστώς τιμολόγησης αποτελεί τη νόμιμη αποζημίωση την οποία δικαιούταν η Società Terni μετά την απαλλοτρίωση των περιουσιακών της στοιχείων και, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση.

Επάρκεια της αποζημίωσης

(44) Όσον αφορά την επάρκεια της αποζημίωσης, οι εταιρείες Terni κάνουν μια ιστορική αναδρομή στο καθεστώς τιμολόγησης, επισημαίνοντας ότι όλες οι παρατάσεις του τιμολογίου Terni μετά το 1991 συμβάδιζαν με τη γενική ανανέωση των συμβάσεων παραχώρησης προς άλλους παραγωγούς και ότι ήταν σύμφωνες με την αρχή της ίσης μεταχείρισης της Terni και των άλλων αυτοπαραγωγών των οποίων οι σταθμοί δεν είχαν απαλλοτριωθεί και, συνεπώς, ήταν σε θέση να συνεχίσουν να παράγουν και να καταναλώνουν ηλεκτρικό ρεύμα με πολύ χαμηλό κόστος.

(45) Οι εταιρείες Terni επισημαίνουν επίσης ότι τα ποσά που εισέπραξαν υπό μορφή μειωμένων τιμών ηλεκτρικού ρεύματος ουδέποτε υπερέβησαν τη διαφορά ανάμεσα στο κόστος αγοράς ρεύματος σε τιμή αγοράς και στο κόστος παραγωγής ρεύματος για ιδιόχρηση.

Επίδραση στις συναλλαγές

(46) Οι εταιρείες Terni ισχυρίζονται ότι το μέτρο δεν επηρεάζει τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών για τους λόγους που συνοψίζονται στη συνέχεια:

α) Cementir: Στη μονάδα του Σπολέτο (για την οποία ισχύει το μειωμένο τιμολόγιο), η Cementir παράγει και εμπορεύεται κυρίως τσιμέντο, το οποίο χρησιμοποιείται στον κλάδο των κατασκευών. Το τσιμέντο δύσκολα υποκαθίσταται από άλλα προϊόντα και, δεδομένου ότι η μεταφορά του είναι ασύμφορη, η γεωγραφική αγορά του τσιμέντου είναι περιφερειακή ή πολυπεριφερειακή. Οι εισαγωγές τσιμέντου στην Ιταλία είναι αμελητέες, αντιπροσωπεύοντας ποσοστό 5 % της συνολικής εγχώριας ζήτησης, ενώ η Cementir διαθέτει το σύνολο της παραγωγής της μονάδας του Σπολέτο στην κεντρική Ιταλία·

β) Nuova Terni Industrie Chimiche: Στη μονάδα για την οποία ισχύει το μειωμένο τιμολόγιο παράγεται αμμωνία και νιτρικό οξύ. Ο μόνος συμφέρων τρόπος μεταφοράς της αμμωνίας είναι διά θαλάσσης, υπό την προϋπόθεση ότι οι λιμένες διαθέτουν κατάλληλες εγκαταστάσεις αποθήκευσης. Τέτοιου είδους εγκαταστάσεις αποθήκευσης δεν υπάρχουν στην κεντρική Ιταλία. Το ίδιο ισχύει και για το νιτρικό οξύ. Επομένως, ισχυρίζονται οι εταιρείες Terni, ότι η γεωγραφική αγορά έχει στην καλύτερη περίπτωση εθνικό εύρος. Η εγχώρια ζήτηση καλύπτεται πλήρως από την εγχώρια παραγωγή και δεν υπάρχουν ροές εμπορικών συναλλαγών·

γ) ThyssenKrupp: Οι εταιρείες Terni ισχυρίζονται ότι η αγορά για τη διανομή (όχι την παραγωγή ή την εμπορία) προϊόντων χάλυβα έχει εθνικό εύρος. Συγκεκριμένα, η μονάδα της ThyssenKrupp στην επαρχία Τέρνι διακινεί μόνον 6 % της παραγωγής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εύλογες προσδοκίες

(47) Οι εταιρείες Terni επικαλούνται εύλογες προσδοκίες για δύο λόγους.

α) Πρώτον, οι ιταλικές αρχές είχαν διαβεβαιώσει ρητά, σε επιστολή προς την AEEG, ότι το καθεστώς τιμολόγησης είχε αντισταθμιστικό χαρακτήρα και ότι για την παράταση της ισχύος του δεν απαιτείτο κοινοποίηση στην Επιτροπή βάσει των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων ([13]).

β) Δεύτερον, η Επιτροπή δεν είχε αμφισβητήσει το μέτρο ούτε κατά την πρώτη του παράταση με το νόμο 9/1991 (που εγκρίθηκε στο πλαίσιο της υπόθεσης NN 52/1991) ούτε όταν πληροφορήθηκε τη δεύτερη παράταση στο πλαίσιο άλλης διαδικασίας ελέγχου κρατικών ενισχύσεων (C13/06).

([11]) Απόφαση της Επιτροπής SEC/1999/687 της 11ης Μαΐου 1999 στην υπόθεση C 49/98, μέτρα υπέρ της απασχόλησης, άρθρα 15 και 26 του νόμου 196/97, ΕΕ L 42 της 15.2.2000, σ. 1 έως 18.

([12]) Απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση C-355/95, Deggendorf κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-02549.

([13]) Ανακοίνωση της 16.12.2005 του Υπουργείου παραγωγικών δραστηριοτήτων προς την AEEG.

Έγκριση της δεύτερης παράτασης βάσει των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων

(48) Οι εταιρείες Terni ισχυρίζονται επίσης, εν προκειμένω, ότι όταν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή το άρθρο 11 παράγραφος 12 του νόμου 80/2005 (που θεσπίζει προτιμησιακή τιμολόγηση για ορισμένες βιομηχανίες υψηλής ενεργειακής έντασης στη Σαρδηνία, υπόθεση C 13/06), οι ιταλικές αρχές είχαν υποβάλει στοιχεία και διευκρινίσεις και για το τιμολόγιο Terni, κατά τρόπον ώστε η κοινοποίηση να θεωρείται πλήρης υπό την έννοια του άρθρου 4 παράγραφος 5 του κανονισμού ΕΚ 659/1999 της 22ας Μαρτίου 1999 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ ([14]). Η Επιτροπή δεν έλαβε απόφαση εντός διμήνου. Επομένως, ακόμη και αν το καθεστώς τιμολόγησης θεωρηθεί κρατική ενίσχυση, quod non, πρέπει να θεωρηθεί εγκεκριμένη βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 5 του κανονισμού 659/1999 ([15]).

(49) Οι εταιρείες Terni υπογραμμίζουν, ως τεκμήριο καλής πίστης, ότι, σε περίπτωση αμφιβολιών για το συμβιβάσιμο του καθεστώτος τιμολόγησης, η ThyssenKrupp ασφαλώς δεν θα είχε προβεί σε μεγάλης κλίμακας επενδύσεις στην περιοχή Τέρνι.

Εισπραχθέντα ποσά

(50) Οι εταιρείες Terni επισημαίνουν ότι, ελλείψει του νόμου 80/2005, θα υπάγονταν έως την 31η Δεκεμβρίου 2007 στο προνομιακό καθεστώς τιμολόγησης βάσει του άρθρου 20 παράγραφος 4 του νόμου 9/1991 (που εγκρίθηκε από την Επιτροπή). Η AEEG εξουσιοδότησε το Cassa Conguaglio να καταβάλει το 2006 (προκαταβολικά) μόνον τα ποσά που θα καθίσταντο πληρωτέα το 2007 ([16]). Ως εκ τούτου, τα ποσά που εισπράχθηκαν έως την 31η Δεκεμβρίου 2006 πρέπει να θεωρηθούν εγκεκριμένα. Σύμφωνα με τις εταιρείες, οι διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 80/2005 δεν εφαρμόστηκαν de facto όσον αφορά τα εν λόγω ποσά.

Νομολογία Deggendorf

(51) Όσον αφορά τη νομολογία στην υπόθεση Deggendorf, η ThyssenKrupp δηλώνει καταρχήν την πρόθεσή της να επιστρέψει την ενίσχυση, υπό τον όρο να επιτευχθεί συμφωνία ως προς το ύψος του ποσού που πρέπει να ανακτηθεί.

V. **ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ**

Απαλλοτρίωση των περιουσιακών στοιχείων της Terni και δικαίωμα αποζημίωσης

(52) Η Ιταλία ισχυρίζεται ότι οι εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής της Terni εθνικοποιήθηκαν κατ' εξαίρεση από το γενικό κανόνα που προβλέπεται στο νόμο περί εθνικοποιήσεων, σύμφωνα με τον οποίο οι αυτοπαραγωγοί εξαιρούνται της απαλλοτρίωσης. Ο νόμος περί εθνικοποιήσεων του 1962 βασίστηκε στο άρθρο 43 του ιταλικού Συντάγματος, το οποίο προβλέπει ότι μπορούν να μεταβιβαστούν στο Δημόσιο με απαλλοτρίωση ορισμένες επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες δημοσίου συμφέροντος σε νευραλγικούς τομείς ή στον τομέα της ενέργειας, υπό την προϋπόθεση χορήγησης αποζημίωσης.

(53) Όσον αφορά την επιφύλαξη της Επιτροπής για τη δυνατότητα απαλλοτρίωσης περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν σε δημόσια επιχείρηση, η Ιταλία ισχυρίζεται ότι ούτε το άρθρο 42 ούτε το άρθρο 43 του Συντάγματος περιορίζουν την έννοια της απαλλοτρίωσης σε περιουσιακά στοιχεία ανήκοντα σε ιδιώτη. Σύμφωνα με τις ιταλικές αρχές, η απαλλοτρίωση του κλάδου ηλεκτροπαραγωγής της Società Terni ήταν νομικά αναγκαία, διότι η Terni ελεγχόταν από «ente pubblico economico» ο οποίος, σε αντίθεση με τον «ente pubblico», όφειλε να λειτουργεί με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Ο νόμος περί εθνικοποιήσεων δεν προέβλεπε αποζημίωση για επιχειρήσεις τη διαχείριση των οποίων είχαν δημόσιοι φορείς strictu sensu, προέβλεπε όμως αποζημίωση για την Terni λόγω του διαφορετικού καθεστώτος της και του διαφορετικού τρόπου λειτουργίας της.

(54) Όσον αφορά την ιδιοκτησιακή δομή της Terni, η Ιταλία υπογραμμίζει ότι η Terni ήταν ανώνυμη εταιρεία (società per azioni). Το Δημόσιο κατείχε μεν την πλειοψηφία των μετοχών της, πλην όμως μετοχές της κατείχαν και πολλοί άλλοι ιδιώτες επενδυτές. Η Ιταλία προσκόμισε έγγραφα που τεκμηριώνουν ότι το μετοχικό κεφάλαιο της Terni ελεγχόταν εν μέρει από ιδιώτες και ότι η εταιρεία ήταν εισηγμένη στο χρηματιστήριο.

(55) Σύμφωνα με την Ιταλία, το να στερηθεί η Terni το δικαίωμα επαρκούς αποζημίωσης που θα είχε μια ιδιωτική εταιρεία θα συνιστούσε παραβίαση της αρχής της ουδετερότητας έναντι του καθεστώτος ιδιοκτησίας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 295 της συνθήκης ΕΚ.

(56) Η Ιταλία παραθέτει σειρά αποφάσεων του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου (Corte di Cassazione) και του Συμβουλίου της Επικρατείας (Consiglio di Stato), με τις οποίες τα εν λόγω δικαστήρια επιβεβαιώνουν ότι το σκεπτικό του τιμολογίου Terni ήταν να διασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού για την εταιρεία και τους αυτοπαραγωγούς ηλεκτρικού ρεύματος από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και, ως εκ τούτου, το τιμολόγιο δεν ήταν δυνατόν να επιβαρύνεται με προσαυξήσεις που δεν ίσχυαν για τους αυτοπαραγωγούς.

(57) Όσον αφορά άλλες εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής που επίσης απαλλοτριώθηκαν, η Ιταλία ισχυρίζεται ότι, με εξαίρεση την Terni, όλες οι άλλες απαλλοτριωθείσες επιχειρήσεις ασχολούνταν αποκλειστικά ή πρωτίστως με την παραγωγή, εισαγωγή ή παροχή ηλεκτρικής ενέργειας. Η αποζημίωση που καταβλήθηκε από το Δημόσιο αντικατόπτριζε, κατά κανόνα, την αγοραία αξία των περιουσιακών τους στοιχείων η οποία υπολογίστηκε με διάφορους τρόπους, ανάλογα με το είδος της εταιρείας. Ως τιμή αναφοράς λήφθηκε η καθαρή λογιστική αξία των περιουσιακών στοιχείων, η οποία διορθώθηκε βάσει παραγόντων οι οποίοι δεν διευκρινίζονται λεπτομερώς από τις ιταλικές αρχές. Για τους υδροηλεκτρικούς σταθμούς, από τις παρατηρήσεις τις Ιταλίας αφήνεται να εννοηθεί ότι ρόλο στον υπολογισμό της αποζημίωσης έπαιζε η υπολειπόμενη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης.

([14]) ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 1.
([15]) Βλέπε υποσημείωση 14.
([16]) Απόφαση AEEG 190/2006.

Το τιμολόγιο Terni δεν συνιστά ενίσχυση και είναι εγκεκριμένο βάσει των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων

(58) Η Ιταλία ισχυρίζεται ότι τόσο το αρχικά συμφωνηθέν καθεστώς τιμολόγησης —που συνιστούσε τη νόμιμη αποζημίωση της Terni για την απαλλοτρίωση των περιουσιακών της στοιχείων— όσο και οι μετέπειτα χρονικές παρατάσεις του δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση. Για να τεκμηριώσει τον ισχυρισμό αυτό, παραθέτει σειρά αποφάσεων στις οποίες το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφαίνεται ότι ορισμένες μορφές αποζημίωσης προς επιχειρήσεις δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση ([17]), ιδίως αποζημιώσεις για αποκατάσταση ζημίας και για υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος.

(59) Όσον αφορά την έγκριση του τιμολογίου Terni βάσει των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων, η Ιταλία υπογραμμίζει ότι ο νόμος 9/1991, με τον οποίο θεσπίζεται η πρώτη παράταση του τιμολογίου, κοινοποιήθηκε δεόντως στην Επιτροπή, η οποία και τον ενέκρινε. Οι μεταγενέστερες χρονικές παρατάσεις του τιμολογίου, που συμβαδίζουν με την παράταση ισχύος των συμβάσεων παραχώρησης υδροηλεκτρικών σταθμών, βασίζονται στο ίδιο σκεπτικό, το οποίο ουδέποτε αμφισβητήθηκε από την Επιτροπή. Επομένως, σύμφωνα με την Ιταλία, το τιμολόγιο Terni πρέπει να θεωρηθεί υφιστάμενο μέτρο που δεν συνιστά κρατική ενίσχυση.

(60) Η Ιταλία υποστηρίζει ότι ανέκαθεν ενεργούσε καλή τη πίστει. Δεν κοινοποίησε, όπως προβλέπεται από το άρθρο 88 παράγραφος 3, την επίμαχη παράταση του τιμολογίου Terni, καθώς, κατά την άποψή της, δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση. Η Ιταλία επισημαίνει ότι η Επιτροπή ήταν ενήμερη για την ύπαρξη του εν λόγω μέτρου (έκθεση Νοεμβρίου 2005 και επιστολή Φεβρουαρίου 2006).

(61) Όσον αφορά τους πολιτικούς λόγους της δεύτερης παράτασης, η Ιταλία υποστηρίζει ότι το προνομιακό καθεστώς τιμολόγησης είναι απαραίτητο προκειμένου να διασφαλίσει ίσους όρους ανταγωνισμού μεταξύ των βιομηχανιών υψηλής ενεργειακής έντασης που δραστηριοποιούνται στην Ιταλία και των ανταγωνιστών τους στην ΕΕ ([18]), οι οποίοι επωφελούνται επίσης από προνομιακές τιμές ηλεκτρικού ρεύματος (είτε βάσει τιμολογίων είτε βάσει συμβάσεων), έως ότου ολοκληρωθούν τα έργα υποδομής για την παραγωγή και μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας που βρίσκονται σε εξέλιξη. Σε περίπτωση κατάργησης της προτιμησιακής τιμολόγησης, οι εν λόγω εταιρείες θα μετέφεραν τις δραστηριότητές τους εκτός ΕΕ, γεγονός που αναπόφευκτα θα οδηγούσε σε κρίση στον κλάδο και απώλεια θέσεων εργασίας στις πληττόμενες περιοχές. Συνεπώς, σύμφωνα με την Ιταλία, η παράταση του καθεστώτος πρέπει να θεωρηθεί προσωρινή λύση. Η Ιταλία παραθέτει τα συμπεράσματα της ομάδας υψηλού επιπέδου για την ανταγωνιστικότητα, την ενέργεια και το περιβάλλον ([19]), στα οποία προτείνονται ως μακροπρόθεσμη λύση η καλύτερη διασύνδεση και η βελτίωση των υποδομών και, ως μεσοπρόθεσμη λύση, οι μακροχρόνιες συμβάσεις προμηθειών και η εταιρική σχέση μεταξύ καταναλωτών και παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας.

Ανυπαρξία υπεραντιστάθμισης

(62) Ως προς το ότι δεν υφίσταται υπεραντιστάθμιση, η Ιταλία κάνει τις ακόλουθες παρατηρήσεις. Εάν η Terni διατηρούσε τις ιδιόκτητες εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής, θα ήταν σε θέση να πωλεί μέρος της ενέργειας σε τρίτους, άρα να προσπορίζεται επιπρόσθετα κέρδη. Η ζημία την οποία υπέστη η Terni μεγεθύνθηκε από την κατακόρυφη άνοδο της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος με την πάροδο των ετών. Η διαδικασία ελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας δεν έχει ολοκληρωθεί και μέχρι στιγμής δεν έχουν γίνει ορατά τα αποτελέσματά της όσον αφορά τις ανταγωνιστικές τιμές ηλεκτρικού ρεύματος, εξακολουθεί επομένως να παρίσταται ανάγκη αποζημίωσης της Terni. Επί του παρόντος, οι τιμές ηλεκτρικού ρεύματος που πληρώνουν οι εταιρείες Terni (μεταξύ 40 και 72 ευρώ/MWh) είναι σε γενικές γραμμές ανάλογες με τις τιμές που πληρώνουν οι εταιρείες με αντίστοιχη κατανάλωση στην ΕΕ. Εξάλλου, αν η Terni είχε διατηρήσει τις εγκαταστάσεις της, θα πλήρωνε μεταξύ 5 και 7 ευρώ ανά MWh ρεύματος ιδίας παραγωγής. Για τους λόγους αυτούς, η Ιταλία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το προνομιακό καθεστώς τιμολόγησης δεν συνιστά υπεραντιστάθμιση.

(63) Η Ιταλία υποβάλλει «μελέτη» που εκπονήθηκε από την ιδιωτική εταιρεία συμβούλων Energy Advisor S.r.l. για λογαριασμό των εταιρειών Terni. Η εν λόγω μελέτη, που ίσως περιγράφεται πιο εύστοχα ως απλός «υπολογισμός», δεδομένου ότι αποτελείται από έναν πίνακα και μερικές σελίδες μεθοδολογικών επεξηγήσεων, έχει ως στόχο να εκτιμήσει την αξία των εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής και να συγκρίνει την αξία αυτή με το σωρευτικό τιμολογιακό πλεονέκτημα της Terni. Η μελέτη παίρνει τη λογιστική αξία των εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής και την ανάγει σε τιμές του 2006 με βάση τον πληθωρισμό. Στη συνέχεια υπολογίζει το καθαρό τιμολογιακό πλεονέκτημα της Terni. Για το διάστημα 1963-1999, η μελέτη λαμβάνει υπόψη τη διαφορά μεταξύ των ετήσιων δαπανών ηλεκτρικού ρεύματος συγκρίσιμου καταναλωτή (μέθοδος 2) και των πραγματικών ετήσιων δαπανών της Terni στη βάση του «κόστους ίδιας παραγωγής» (μέθοδος 1). Για τους σκοπούς του υπολογισμού, συγκρίσιμος καταναλωτής είναι ένας αυτοπαραγωγός ηλεκτρικού ρεύματος (που απαλλάσσεται, μεταξύ άλλων, από την καταβολή του sovrapprezzo termico). Για το διάστημα 2000-2006, το τιμολογιακό πλεονέκτημα υπολογίζεται ως η διαφορά ανάμεσα στις ετήσιες δαπάνες της Terni εάν οι τιμές υπολογίζονταν βάσει του κόστους ίδιας παραγωγής (μέθοδος 1 — αδύνατη πλέον μετά την αναδιάρθρωση του τιμολογίου) και στις πραγματικές δαπάνες της Terni βάσει της μεθόδου του «συγκρίσιμου πελάτη» (μέθοδος 2). Τα αποτελέσματα της μελέτης παρατίθενται συνοπτικά στη συνέχεια:

α) Σημερινή αξία (2006) περιουσιακών στοιχείων της Terni: 1 687 745 045,19 ευρώ.

([17]) Κυρίως τις εξής: υπόθεση C-240/83 της 7.2.1985, A.D.B.H.U., Συλλογή 1985, σ. 00531, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 106 έως 120/87 της 27.9.1988, Αστερίς ΑΕ, Συλλογή 1988, σ. 05515, υπόθεση C-280/00 της 24.7.2003, Altmark, Συλλογή 2003, σ. I-07747, υπόθεση C-53/00 της 22.11.2001, Ferring, Συλλογή 2001, σ. I-09067.

([18]) Συγκεκριμένα στη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ισπανία, την Ελλάδα και τη Φινλανδία. Η Ιταλία περιγράφει πρακτικές που υποτίθεται ότι εφαρμόζουν οι εν λόγω χώρες υπέρ των βιομηχανιών υψηλής ενεργειακής έντασης.

([19]) Πρώτη έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου «Συμβολή σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στις πολιτικές για την ανταγωνιστικότητα, την ενέργεια και το περιβάλλον — λειτουργία της αγοράς ενέργειας, πρόσβαση στην ενέργεια, ενεργειακή αποδοτικότητα και το ευρωπαϊκό σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου» της 2ας Ιουνίου 2006.

β) Τιμολογιακό πλεονέκτημα (επίσης σε τιμές 2006): 1 400 895 446,90 ευρώ.

(64) Συνεπώς, η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν υφίσταται υπεραντιστάθμιση των ζημιών που υπέστη η Terni. Η προβολή του υπολογισμού του τιμολογιακού πλεονεκτήματος της Terni έως το 2010 επίσης αποδεικνύει ότι δεν υφίσταται υπεραντιστάθμιση.

Έλλειψη συνάφειας προς την υπόθεση Terni της Απόφασης ΕΚΑΧ και της απόφασης ΔΕΚ

(65) Όσον αφορά την απόφαση ΕΚΑΧ 83/396 και την απόφαση του ΔΕΚ C-99/92, η Ιταλία κάνει τις ακόλουθες διευκρινίσεις επί των πραγματικών περιστατικών. Η απόφαση ΕΚΑΧ δεν αφορά ούτε την Cementir ούτε την Nuova Terni, οι οποίες δεν δραστηριοποιήθηκαν ποτέ στον τομέα του χάλυβα. Η απόφαση ΕΚΑΧ αφορά το συμβιβάσιμο της κρατικής ενίσχυσης που χορηγήθηκε υπό μορφή επιστροφής ενός στοιχείου του τιμολογίου, του sovrapprezzo termico, στη μονάδα η οποία ανήκει μεν στον κλάδο χαλυβουργίας της Terni, αλλά βρίσκεται στο Λόβερε της Λομβαρδίας και όχι στην επαρχία Τέρνι. Η εν λόγω ενίσχυση χορηγούνταν μόνον σε ιδιωτικές χαλυβουργίες. Σύμφωνα με την απόφαση ΕΚΑΧ, εφόσον η Terni ήταν κρατική εταιρεία, η μονάδα του Λόβερε δεν μπορούσε να λάβει την ενίσχυση. Η προδικαστική απόφαση του ΔΕΚ αφορά ενδεχόμενη διακριτική μεταχείριση ιδιωτών και κρατικών παραγωγών. Επιβεβαιώνει την απόφαση ΕΚΑΧ υπό την έννοια ότι αποφαίνεται ότι δεν συνιστά διακριτική μεταχείριση το να προβλέπονται διαφορετικά μέτρα ενισχύσεων για τους ιδιώτες και τους κρατικούς παραγωγούς.

(66) Συνεπώς, ο όμιλος Terni υποστηρίζει ότι τόσο η απόφαση ΕΚΑΧ όσο και η απόφαση του ΔΕΚ δεν ασκούν επιρροή στην προκειμένη υπόθεση, εφόσον αφορούν το sovrapprezzo termico που καταβάλλει η μονάδα του Λόβερε και όχι το ειδικό καθεστώς τιμολόγησης στο οποίο υπάγονται οι τρεις μονάδες στην επαρχία Τέρνι.

Προγραμματισμένες νέες επενδύσεις από την ThyssenKrupp στην επαρχία Τέρνι

(67) Η Ιταλία υπογραμμίζει επίσης ότι η επίμαχη παράταση του καθεστώτος τιμολόγησης προβλέπεται στο άρθρο 11 παράγραφος 11 του νόμου 80/2005 και σχετίζεται με ένα ευρύ πρόγραμμα επενδύσεων που υλοποιεί η ThyssenKrupp στη βιομηχανική περιοχή Τέρνι-Νάρνι. Στο πλαίσιο του εν λόγω προγράμματος, θα εγκατασταθεί στην περιοχή πρόσθετη ηλεκτροπαραγωγική ισχύς. Το προνομιακό καθεστώς τιμολόγησης, συνεπώς, αποτελεί μια προσωρινή λύση έως ότου εγκατασταθεί η εν λόγω ισχύς, ενώ η κατάργησή του θα μπορούσε να θίξει τις υπό εξέλιξη επενδύσεις.

Ο ρόλος του Cassa Conguaglio και η διάθεση κρατικών πόρων

(68) Όσον αφορά το χαρακτήρα και το ρόλο του Cassa Conguaglio, η Ιταλία υποστηρίζει ότι πρόκειται απλώς για τεχνικό διαμεσολαβητή, ο ρόλος του οποίου εξαντλείται στην είσπραξη και την αναδρομολόγηση χρηματικών ροών. Το Cassa Conguaglio δεν έχει περιθώρια ελιγμών ως προς τον καθορισμό του τιμολογίου και δεν ελέγχει τα κονδύλια. Επομένως, σύμφωνα με την Ιταλία, α) οι πόροι τους οποίους διαχειρίστηκε το Cassa Conguaglio δεν συνιστούν κρατικούς πόρους υπό την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ([20]) και β) οι αλλαγές στη διαχείριση των ειδικών καθεστώτων τιμολόγησης με την παρέμβαση του Cassa Conguaglio το 2004 δεν επηρεάζουν τον αντισταθμιστικό χαρακτήρα του τιμολογίου.

Νομολογία Deggendorf

(69) Σχετικά με τη νομολογία στην υπόθεση Deggendorf, η Ιταλία πληροφορεί την Επιτροπή ότι εκτελεί την εντολή ανάκτησης που εκκρεμεί για την ThyssenKrupp και ότι η εταιρεία έχει κάνει κατάθεση ύψους 865 538,00 ευρώ σε δεσμευμένο λογαριασμό εν όψει της οριστικής ανάκτησης, υπό τον όρο να επιτευχθεί συμφωνία σχετικά με το ποσό.

VI. **ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ**

(70) Η αποζημίωση που καταβάλλεται από το Δημόσιο για απαλλοτρίωση περιουσιακών στοιχείων κανονικά δεν λογίζεται ως κρατική ενίσχυση. Κατά την εκτίμηση του εν λόγω μέτρου, ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί καταρχάς εάν η μεταβίβαση του υδροηλεκτρικού σταθμού της Società Terni στην ENEL γεννά υποχρέωση αποζημίωσης ή εάν πρέπει να θεωρηθεί απλώς αναδιοργάνωση περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου. Εάν η απάντηση στο ανωτέρω ερώτημα είναι ότι δικαιολογείται αποζημίωση, στη συνέχεια η Επιτροπή πρέπει να προσδιορίσει μέχρι ποιο χρονικό σημείο ή και ποσό το προνομιακό καθεστώς τιμολόγησης μπορεί να θεωρηθεί αντισταθμιστικό μέτρο ανάλογο προς τη ζημία που υπέστη η Terni.

Ο χαρακτηρισμός «απαλλοτρίωση» και το δικαίωμα αποζημίωσης

(71) Το 1962, κατά τον χρόνο μεταβίβασης των υδροηλεκτρικών εγκαταστάσεών της στην ENEL, η Società Terni ήταν κρατική εταιρεία, ελεγχόμενη από έναν «ente pubblico economico». Σύμφωνα με τις ιταλικές αρχές, η διαχείριση των φορέων αυτών γινόταν με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Το Δημόσιο κατείχε την πλειοψηφία των μετοχών της Società Terni, ωστόσο τμήμα του μετοχικού κεφαλαίου βρισκόταν στα χέρια ιδιωτών επενδυτών και η εταιρεία ήταν εισηγμένη στο χρηματιστήριο. Ο νόμος περί εθνικοποιήσεων δεν προέβλεπε αποζημίωση για τους «enti pubblici» strictu sensu, προέβλεπε όμως για τους «enti pubblici economici», όπως η Società Terni. Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζει τις διαφορετικές αρχές που διέπουν τη λειτουργία των εν λόγω φορέων. Εξάλλου, άλλες «αμιγώς» ηλεκτροπαραγωγικές επιχειρήσεις απαλλοτριώθηκαν το ίδιο διάστημα και έλαβαν επίσης αποζημίωση (αν και βάσει διαφορετικών κριτηρίων).

([20]) Απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση C-345/02, Pearle κλπ., Συλλογή 2004, I-7139 και υπόθεση C-379/98, Preussen-Elektra, Συλλογή 2001, I-02099.

(72) Η Επιτροπή σημειώνει ότι η αφαίρεση των περιουσιακών στοιχείων της Società Terni χωρίς αποζημίωση θα ζημίωνε τα συμφέροντα της εταιρείας, ιδίως των ιδιωτών μετόχων της. Στο πλαίσιο της αρχής της ίσης μεταχείρισης ιδιωτικών και δημόσιων επιχειρήσεων και λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη προστασίας του συνταγματικού δικαιώματος των ιδιωτών μετόχων της Società Terni να διεκδικήσουν αποζημιώσεις, η Επιτροπή κρίνει ότι η απόφαση της Ιταλίας να επιφυλάξει στην Terni τη μεταχείριση που θα επεφύλασσε σε ιδιωτική εταιρεία η οποία θα βρισκόταν στην ίδια θέση και να της χορηγήσει αποζημίωση για την αφαίρεση των περιουσιακών της στοιχείων μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη.

Αντισταθμιστικός χαρακτήρας του τιμολογίου

Το αρχικά συμφωνηθέν αντιστάθμισμα

(73) Το 1962, η Ιταλία αποφάσισε να μην αποζημιώσει την Società Terni μέχρις ενός ορισμένου ποσού βάσει της αγοραίας αξίας των απαλλοτριωθέντων περιουσιακών στοιχείων της (σε αντίθεση με αυτό που έπραξε για άλλες «αμιγώς» ηλεκτροπαραγωγικές επιχειρήσεις). Αντιθέτως, η αποζημίωση πήρε τη μορφή της παροχής ορισμένης ποσότητας ηλεκτρικού ρεύματος στην τιμή την οποία θα κατέβαλλε η εταιρεία εάν είχε διατηρήσει τις εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής της. Επισημαίνεται ότι η μέθοδος αυτή είναι λογική από οικονομική άποψη. Η μεταχείριση της Società Terni «ωσεί αυτοπαραγωγού» ηλεκτρικής ενέργειας είχε το πλεονέκτημα ότι εξουδετέρωνε τον κίνδυνο πρόσθετης ζημίας που θα μπορούσε να υποστεί η Terni με την πάροδο των ετών, σε περίπτωση π.χ. αύξησης της τιμής της ενέργειας.

(74) Η Επιτροπή μπορεί να κάνει καταρχήν δεκτή αυτή τη μέθοδο. Ωστόσο, η αποζημίωση για απαλλοτρίωση δεν είναι δυνατόν να συνιστά μια ατέρμονη ρύθμιση, αλλά πρέπει να οριστεί με σαφή και προβλέψιμο τρόπο κατά το χρόνο της απαλλοτρίωσης, εκτός εάν η απαλλοτριωθείσα εταιρεία αμφισβητήσει το προτεινόμενο ποσό. Μια δέσμη μέτρων αποζημίωσης, αφ' ής στιγμής γίνει αποδεκτή, δεν υπόκειται σε αναδιαπραγμάτευση σε μεταγενέστερο στάδιο.

(75) Στην προκειμένη περίπτωση, το συνολικό ύψος της αποζημίωσης ήταν συνάρτηση της διάρκειας ισχύος της προτιμησιακής τιμολόγησης. Τα αρχικά αντισταθμιστικά μέτρα που πρότειναν οι ιταλικές αρχές προέβλεπαν ότι το καθεστώς θα είχε τριακονταετή διάρκεια και συνεπώς θα έπαυε να ισχύει το 1992. Η Società Terni θα μπορούσε να αμφισβητήσει τον εν λόγω μηχανισμό βάσει του νόμου περί εθνικοποιήσεων αν τον είχε θεωρήσει ανεπαρκή ([21]), ωστόσο επέλεξε να μην το πράξει.

(76) Η Επιτροπή εκτίμησε κατά πόσον θα μπορούσε να θεωρηθεί επαρκές το αρχικά συμφωνηθέν αντιστάθμισμα, δεδομένου του μηχανισμού και της διάρκειάς του.

([21]) Ο μηχανισμός αμφισβήτησης του ύψους της αποζημίωσης προβλεπόταν στο άρθρο 5 παράγραφος 5 του νόμου περί εθνικοποιήσεων.

(77) Στην Ιταλία, οι υδροηλεκτρικοί σταθμοί λειτουργούν με σύμβαση παραχώρησης η διάρκεια της οποίας είναι τέτοια ώστε να επιτρέπει στην εταιρεία να αποσβέσει την επένδυση. Με τη λήξη της σύμβασης παραχώρησης, η εταιρεία χάνει καταρχήν το δικαίωμα εκμετάλλευσης των περιουσιακών της στοιχείων. Όσον αφορά τη μέθοδο αποζημίωσης της Terni, θα ήταν λογικό, από οικονομική άποψη, η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος σε κόστος παραγωγού να μην υπερβαίνει την υπολειπόμενη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης στην εταιρεία. Αυτό ακριβώς μοιάζει να είναι το σκεπτικό της αρχικής διάταξης του ιταλικού νόμου, ο οποίος περιορίζει την ισχύ της προτιμησιακής τιμολόγησης έως το 1992. Παρότι η σύμβαση παραχώρησης της Terni θα έληγε μερικά χρόνια νωρίτερα, είναι κατανοητό οι ιταλικές αρχές να επιθυμούν να συμπέσει η λήξη του ειδικού καθεστώτος τιμολόγησης στο οποίο υπαγόταν η Terni με τη γενικότερη λήξη των συμβάσεων παραχώρησης υδροηλεκτρικών σταθμών στην Ιταλία το 1992. Εξάλλου, η Società Terni είχε ήδη συνάψει μια εξαιρετικά μακροχρόνια σύμβαση παραχώρησης (60 έτη έναντι των 30). Επομένως, κατά το χρόνο της απαλλοτρίωσης, η εταιρεία είχε ήδη τριάντα χρόνια εκμετάλλευσης ώστε να αποσβέσει την επένδυσή της.

(78) Συμπερασματικά, η Επιτροπή θεωρεί ότι η αρχική δέσμη αντισταθμιστικών μέτρων ήταν ανάλογη της ζημίας και επ' ουδενί επιβαρυντική για την εταιρεία.

(79) Το καίριο ζήτημα πλέον είναι κατά πόσον οι κατ' επανάληψη παρατάσεις της προτιμησιακής τιμολόγησης μπορούν να συνεχίσουν να θεωρούνται αναπόσπαστο τμήμα της αποζημίωσης. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τούτο δεν είναι ορθό. Όταν το Δημόσιο απαλλοτριώνει, ορίζει εκ των προτέρων είτε μια απόλυτη τιμή αποζημίωσης είτε, όπως συνέβη στην προκειμένη περίπτωση, έναν μηχανισμό αποζημίωσης. Κάθε εκ των υστέρων αναθεώρηση του ύψους ή του μηχανισμού της αποζημίωσης μεταβάλλει το χαρακτήρα του μέτρου, το οποίο δεν μπορεί πλέον να θεωρηθεί αντισταθμιστικό, εφόσον απομακρύνεται από την αρχική ρύθμιση. Σε αντίθετη περίπτωση, θα καταλήγαμε στην εξαίρεση των μέτρων του τύπου αυτού από το πεδίο εφαρμογής του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων.

(80) Παρά ταύτα, τα κράτη μέλη δύνανται να κοινοποιήσουν στην Επιτροπή την πρόθεσή τους να παράσχουν περαιτέρω ευνοϊκές ρυθμίσεις σε απαλλοτριωθείσες εταιρείες. Η κοινοποίηση εξετάζεται επί της ουσίας από την Επιτροπή βάσει των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων και λαμβάνοντας υπόψη τις συγκεκριμένες συνθήκες των οποίων γίνεται επίκληση.

Η «μελέτη»

(81) Η μελέτη που αναφέρεται στην παράγραφο (63) φιλοδοξεί να δείξει ότι η αποζημίωση που χορηγήθηκε στην Società Terni και τις διαδόχους της, διαχρονικά δεν κάλυψε πλήρως την αγοραία αξία των απαλλοτριωθέντων περιουσιακών στοιχείων και, ως εκ τούτου, δεν υφίσταται υπεραντιστάθμιση και οι δικαιούχοι de facto ουδέποτε είχαν πλεονέκτημα.

(82) Ως μία πρώτη παρατήρηση, η Επιτροπή επιθυμεί να επισημάνει ότι η ανάλυση της επάρκειας μιας συμφωνίας αποζημίωσης δεν μπορεί παρά να διενεργείται εκ των προτέρων, ήτοι κατά το χρόνο της απαλλοτρίωσης. Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι ο μηχανισμός που επέλεξαν οι ιταλικές αρχές αποσκοπούσε στο να τοποθετήσει την Società Terni στη θέση που θα κατείχε εάν δεν είχε απαλλοτριωθεί ο υδροηλεκτρικός σταθμός της, παρέχοντάς της ηλεκτρικό ρεύμα σε τιμή παραγωγού καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης που είχε συνάψει. Συνεπώς, είναι δύσκολο να παρακολουθήσει κανείς το επιχείρημα ότι, με τη συμφωνία αυτή, οι εταιρείες Terni ενδέχεται να πήραν λιγότερα από όσα δικαιούνταν βάσει του νόμου. Εξάλλου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, ακόμη και αν τα πορίσματα της μελέτης ήταν τεκμηριωμένα [κάτι που δεν ισχύει, όπως φαίνεται στις παραγράφους (88) έως (92)], δεν υπάρχει συνάφεια σχετικά με το κατά πόσον οι δικαιούχοι περιήλθαν σε πλεονεκτική θέση μέσω του καθεστώτος τιμολόγησης.

(83) Υπενθυμίζεται ότι κατά το χρόνο της απαλλοτρίωσης η Ιταλία θα μπορούσε να επιλέξει να αποζημιώσει την Terni καταβάλλοντας ένα ορισμένο χρηματικό ποσό βάσει της αξίας των απαλλοτριούμενων περιουσιακών στοιχείων. Ωστόσο, προτίμησε να εφαρμόσει μια άλλη μέθοδο που συνίστατο στη μεταχείριση της Società Terni «ωσεί αυτοπαραγωγού». Η μέθοδος αυτή ήταν λογική από οικονομική άποψη και η ύπαρξη πλεονεκτήματος θα πρέπει να εξεταστεί εντός αυτού του πλαισίου αναφοράς. Με βάση την παραπάνω προσέγγιση, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι, μέχρι τη λήξη της ισχύος του αρχικά συμφωνηθέντος αντισταθμιστικού καθεστώτος τιμολόγησης (και μόνον μέχρι εκείνη την ημερομηνία), οι δικαιούχοι δεν περιήλθαν σε πλεονεκτική θέση. Το συμπέρασμα αυτό δεν μπορεί να αμφισβητηθεί με την εφαρμογή εναλλακτικών υπολογισμών οφέλους/ζημίας, ιδίως όταν αυτοί γίνονται αναδρομικά.

(84) Η χρήση διαφορετικής μεθόδου αναδρομικά (εκ των υστέρων) θα οδηγούσε σε αντικρουόμενα ή και παράλογα αποτελέσματα, όπως θα φανεί από το παράδειγμα που ακολουθεί. Έστω ότι, λόγω ραγδαίας ανόδου των τιμών της ενέργειας, τα ποσά που λάμβαναν οι δικαιούχοι είχαν ήδη υπερβεί την αγοραία αξία των εγκαταστάσεων της Terni μέσα στην πρώτη δεκαετία εφαρμογής προτιμησιακής τιμολόγησης. Εφαρμόζοντας τη μεθοδολογία της μελέτης, θα έπρεπε να συμπεράνουμε ότι υφίσταται υπεραντιστάθμιση, παρότι η δέσμη μέτρων απαλλοτρίωσης προέβλεπε ότι το τιμολόγιο θα ίσχυε για 30 έτη. Με τον τρόπο αυτό υποπίπτουμε καταφανώς σε λογικό σφάλμα, διότι δεν συνεκτιμάται η ratio της αρχικής συμφωνίας. Το ίδιο ισχύει αναγκαστικά και a contrario, στην υποθετική περίπτωση κατά την οποία τα ποσά που όντως εισπράχθηκαν υπολείπονται της αξίας των εγκαταστάσεων.

(85) Πέραν τούτου, σε περίπτωση απαλλοτρίωσης, δεν έχουν θέση αναδρομικοί υπολογισμοί οφέλους/ζημίας. Τα μακροπρόθεσμα οικονομικά αποτελέσματα της απαλλοτριωθείσας εταιρείας, που είναι απρόβλεπτα κατά το χρόνο της απαλλοτρίωσης, δεν είναι δυνατόν να αποτελούν αντικείμενο αναθεώρησης πολλές δεκαετίες αργότερα προκειμένου να δικαιολογηθούν συμπληρωματικά αντισταθμιστικά ποσά.

(86) Ως εκ τούτου, η μελέτη είναι απορριπτέα ως αβάσιμη.

(87) Παρά ταύτα, η Επιτροπή εξέτασε τα στοιχεία και τα ευρήματα της μελέτης. Η ανάλυση κατέδειξε ότι η μελέτη πάσχει από μεθοδολογικά σφάλματα. Όπως θα φανεί στη συνέχεια, υποτιμά συστηματικά το τιμολογιακό πλεονέκτημα των εταιρειών Terni και, κατά πάσα πιθανότητα, υπερτιμά την αξία των απαλλοτριωθέντων περιουσιακών στοιχείων.

(88) Για να υπολογίσει το τιμολογιακό πλεονέκτημα των ετών 1963-1999, η μελέτη συγκρίνει την τιμή που καταβάλλει η Terni (μέθοδος 1 — κόστος ιδίας παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος) με τη συνήθη τιμή που καταβάλλει *συγκρίσιμος* καταναλωτής, ήτοι αυτοπαραγωγός που απαλλάσσεται από ορισμένες τιμολογιακές προσαυξήσεις (μέθοδος 2). Με τον τρόπο αυτό, το πλεονέκτημα υπολογίζεται ως η *διαφορά ανάμεσα στις δύο εναλλακτικές προνομιακές μεταχειρίσεις που προβλέπονταν ως αντιστάθμισμα για την Terni*. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, για τον υπολογισμό του τιμολογιακού πλεονεκτήματος, θα έπρεπε να συγκριθούν η πραγματική τιμή που καταβάλλει η Terni με τη συνήθη τιμή που καταβάλλει ένας *μη αυτοπαραγωγός* με κατανάλωση αντίστοιχη με αυτή της Terni. Συνεπώς, η μελέτη υποτιμά το τιμολογιακό πλεονέκτημα της Terni.

(89) Για το διάστημα 2000-2006, και πάλι το πλεονέκτημα υπολογίζεται ως η διαφορά ανάμεσα στις δύο προνομιακές μεταχειρίσεις, με μόνη διαφορά ότι η πραγματική τιμή που καταβάλλει η Terni αντιστοιχεί στη μέθοδο 2 (και όχι πλέον στη μέθοδο 1, η οποία ήταν αδύνατον να εφαρμοστεί μετά την αναδιάρθρωση του τιμολογίου). Με τη μέθοδο αυτή, για κάποια έτη το πλεονέκτημα καταλήγει να είναι ακόμη και αρνητικό, γεγονός που καταδεικνύει τα μεθοδολογικά σφάλματα, δεδομένου ότι οι εταιρείες Terni ανέκαθεν κατέβαλλαν τιμή χαμηλότερη από την τιμή της αγοράς. Καταρχήν, για το εν λόγω διάστημα, το τιμολογιακό πλεονέκτημα θα έπρεπε απλώς να ισοδυναμεί με το αντισταθμιστικό στοιχείο που καταβαλλόταν από το Cassa Conguaglio. Συνεπώς, για άλλη μια φορά, υποτιμάται σημαντικά το πλεονέκτημα.

(90) Άλλο ένα σφάλμα της μελέτης σχετίζεται με την αξία των περιουσιακών στοιχείων. Η μελέτη λαμβάνει απλώς ως λογιστική αξία των περιουσιακών στοιχείων τη διαφορά ανάμεσα στο κονδύλιο «πάγια και εξοπλισμός» του προϋπολογισμού της Terni το έτος 1962 (ένα έτος πριν από την εθνικοποίηση) και στο ίδιο κονδύλιο κατά το επόμενο έτος. Καταρχάς, επισημαίνεται ότι δεν προσκομίζεται καμία απτή απόδειξη ότι η διαφορά οφείλεται αποκλειστικά και μόνον στην απώλεια του υδροηλεκτρικού σταθμού. Ωστόσο, ακόμη και αν, υποθετικά, μπορούσε να γίνει δεκτή η εν λόγω λογιστική αξία, η μέθοδος που εφαρμόζει η μελέτη εξακολουθεί να είναι εσφαλμένη. Όπως επιβεβαιώνεται από τις παρατηρήσεις της Ιταλίας, η πραγματική λογιστική αξία του υδροηλεκτρικού σταθμού κατά το χρόνο της απαλλοτρίωσης συνδέεται με την υπολειπόμενη διάρκεια της υποκείμενης σύμβασης παραχώρησης ([22]). Συνεπώς, η λογιστική αξία του σταθμού θα έπρεπε να έχει διορθωθεί ώστε να συνεκτιμηθεί το ανωτέρω στοιχείο. Στη μελέτη, η λογιστική αξία απλώς ανάγεται σε τιμές 2006 με βάση τον πληθωρισμό. Το στοιχείο αυτό αποτελεί ένδειξη ότι η μελέτη υπερτιμά την αξία των περιουσιακών στοιχείων.

([22]) Επισημαίνεται ότι, βάσει της ιταλικής νομοθεσίας, με τη λήξη των συμβάσεων παραχώρησης υδροηλεκτρικών σταθμών, ο φορέας εκμετάλλευσης χάνει τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα μέρους των περιουσιακών του στοιχείων, και συγκεκριμένα, επί ορισμένων έργων μηχανικού, τα οποία αυτομάτως επανέρχονται στο Δημόσιο.

(91) Εν κατακλείδι, η μελέτη απορρίπτεται συλλήβδην.

Οι παρατάσεις του τιμολογίου

(92) Όσον αφορά τις χρονικές παρατάσεις του τιμολογίου Terni, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι το σκεπτικό τους ήταν να διατηρηθεί μεταχείριση αντίστοιχη προς τους παραγωγούς υδροηλεκτρικής ενέργειας των οποίων οι συμβάσεις παραχώρησης είχαν ανανεωθεί. Εντούτοις, η αντίστοιχη μεταχείριση, στην οποία στηρίζεται ο όλος αντισταθμιστικός μηχανισμός, προβλεπόταν στη συμφωνία απαλλοτρίωσης μόνον για τριάντα έτη, όχι επ' άπειρον. Επομένως, για τους λόγους που εκτέθηκαν ήδη στις παραγράφους (73) έως (78) ανωτέρω, οι εν λόγω παρατάσεις δεν είχαν αντισταθμιστικό χαρακτήρα.

(93) Το ανωτέρω συμπέρασμα καθίσταται ακόμη πιο προφανές στην περίπτωση της δεύτερης παράτασης του τιμολογίου. Με την εν λόγω παράταση διεκόπη ένας μηχανισμός σταδιακής περιστολής της προνομιακής μεταχείρισης, που στόχο είχε να διευκολύνει την ομαλή μετάβαση των εταιρειών προς το κανονικό καθεστώς τιμολόγησης, γεγονός που σηματοδοτούσε την πεποίθηση των ιταλικών αρχών ότι οι εταιρείες είχαν αποζημιωθεί πλήρως. Μάλιστα, οι ιταλικές αρχές εξήγησαν εκτενώς τους λόγους οι οποίοι τις οδήγησαν στην εν λόγω δεύτερη παράταση και οι οποίοι σχετίζονταν αποκλειστικά και μόνο με τη βιομηχανική πολιτική [βλέπε παρατηρήσεις της Ιταλίας στην παράγραφο (61) ανωτέρω].

Συμπεράσματα ως προς τον αντισταθμιστικό χαρακτήρα του τιμολογίου

(94) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι το τιμολόγιο Terni μπορεί να θεωρηθεί αντισταθμιστικό έως το 1992. Μέχρι εκείνη την ημερομηνία, το μέτρο δεν μπορεί να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση. Κάθε περαιτέρω παράταση του τιμολογίου, ωστόσο, πρέπει να εξεταστεί υπό το φως των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων.

Ύπαρξη ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ

(95) Η Επιτροπή, ως εκ τούτου, εκτίμησε κατά πόσον η προτιμησιακή τιμολόγηση την οποία απολάμβανε ο όμιλος Terni μετά το 1992, και ιδίως από 1ης Ιανουαρίου 2005, ημερομηνία έναρξης της εφαρμογής του άρθρου 11 παράγραφος 11 του νόμου 80/2005, που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας, συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

(96) Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή σημειώνει τις ιταλικές διευκρινίσεις περί έλλειψης συνάφειας της απόφασης ΕΚΑΧ 83/396 και της απόφασης του ΔΕΚ στην υπόθεση C-99/92 και είναι σε θέση να συμφωνήσει ότι οι εν λόγω αποφάσεις δεν επηρεάζουν την εκτίμηση του χαρακτήρα κρατικής ενίσχυσης του καθεστώτος τιμολόγησης στο οποίο υπάγονταν οι τρεις μονάδες στην επαρχία Τέρνι.

(97) Ένα μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: το μέτρο α) παρέχει οικονομικό πλεονέκτημα στο δικαιούχο, β) χορηγείται από το κράτος ή με κρατικούς πόρους και καταλογίζεται στο κράτος, γ) είναι επιλεκτικό, δ) επηρεάζει τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και απειλεί να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό εντός της ΕΕ.

Πλεονέκτημα

(98) Με βάση το σκεπτικό που αναπτύχθηκε στις παραγράφους (73) έως (94), η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το προνομιακό καθεστώς τιμολόγησης δεν παρείχε στους δικαιούχους πλεονέκτημα κατά τη διάρκεια ισχύος της αρχικής δέσμης αντισταθμιστικών μέτρων, ήτοι έως το 1992. Συνεπώς, προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη πλεονεκτήματος πρέπει να εκτιμηθούν μόνον οι παρατάσεις του καθεστώτος.

(99) Αδιαμφισβήτητα η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος σε τιμές χαμηλότερες του κανονικού τιμολογίου συνιστά σαφές οικονομικό πλεονέκτημα για τους δικαιούχους, των οποίων μειώνεται το κόστος παραγωγής και ενισχύεται η ανταγωνιστική θέση.

Επιλεκτικότητα

(100) Δεδομένου ότι το συγκεκριμένο καθεστώς τιμολόγησης ισχύει μόνον για τον όμιλο Terni, το μέτρο είναι επιλεκτικό.

Χρηματοδότηση με κρατικούς πόρους και καταλογισμός στο κράτος

(101) Όσον αφορά τη χρηματοδότηση με κρατικούς πόρους, επισημαίνεται ότι από το 2002 η οικονομική επιβάρυνση που προκύπτει από το εν λόγω καθεστώς τιμολόγησης βαρύνει το σύνολο των καταναλωτών ηλεκτρικού ρεύματος στην Ιταλία μέσω ενός φόρου υπέρ τρίτων, ο οποίος εισπράττεται από το Cassa Conguaglio μέσω του στοιχείου Α4 του τιμολογίου ηλεκτρικού ρεύματος. Ο εν λόγω φόρος είναι υποχρεωτικός, δεδομένου ότι επιβλήθηκε με απόφαση της AEEG η οποία εφαρμόζει την εθνική νομοθεσία. Το Cassa Conguaglio είναι δημόσιος φορέας που ιδρύθηκε με νόμο και εκτελεί τα καθήκοντά του βάσει λεπτομερών οδηγιών που διατυπώνονται στην απόφαση της AEEG και των συναφών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων.

(102) Κατά πάγια νομολογία, τα έσοδα από υποχρεωτικό φόρο βάσει της εθνικής νομοθεσίας ο οποίος καταβάλλεται σε δημόσιο φορέα που ιδρύεται με νόμο συνιστούν κρατικούς πόρους, κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, όταν διατίθενται για τη χρηματοδότηση μέτρου που πληροί τα λοιπά κριτήρια του εν λόγω άρθρου ([23]).

([23]) Βλέπε αποφάσεις του ΔΕΚ στις υποθέσεις C-78/76, Steinike & Weinlig, Συλλογή 1977, σ. 595 και C-47/69, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1970, σ. 00487.

(103) Στην παράγραφο (68) ανωτέρω, η Ιταλία παραπέμπει στην υπόθεση Pearle ([24]) προκειμένου να τεκμηριώσει τον ισχυρισμό της ότι οι πόροι που διακινούνταν μέσω του Cassa Conguaglio δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση. Στην υπόθεση Pearle, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι σε συγκεκριμένες, επακριβώς προσδιορισμένες συνθήκες, οι πόροι μιας εισφοράς που διακινούνται μέσω δημόσιου φορέα δεν μπορούν να θεωρηθούν κρατικοί πόροι. Στην υπόθεση Pearle, τα μέτρα χρηματοδοτούνταν εξ ολοκλήρου από έναν οικονομικό κλάδο, με πρωτοβουλία του κλάδου αυτού, μέσω μιας εισφοράς η οποία απλώς διακινούνταν μέσω ενός δημοσίου φορέα, ενώ τα υποκείμενα που πλήρωναν την εν λόγω εισφορά ταυτίζονταν με τα υποκείμενα που επωφελούνταν από το μέτρο ενίσχυσης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η προκειμένη υπόθεση είναι καταφανώς διαφορετική. Το τιμολόγιο Terni θεσπίστηκε με πρωτοβουλία του Δημοσίου (όχι κάποιου οικονομικού κλάδου), οι δικαιούχοι του ουδόλως αναλαμβάνουν το οικονομικό βάρος του φόρου, ο οποίος βαρύνει αποκλειστικά τους καταναλωτές ηλεκτρικού ρεύματος, ενώ το Δημόσιο μπορεί ανά πάσα στιγμή να δώσει εντολή στο Cassa Conguaglio μέσω απόφασης της AEEG ή άλλης νομοθετικής ή κανονιστικής διάταξης σχετικά με τον τρόπο διάθεσης των κονδυλίων που εισπράττονται με τον εν λόγω φόρο. Ως εκ τούτου, η υπόθεση Pearle είναι άσχετη προς την προκειμένη υπόθεση.

(104) Στην υπόθεση Preussen-Elektra, στην οποία επίσης παραπέμπει η Ιταλία στην παράγραφο (68) ανωτέρω, το Δικαστήριο έκρινε ότι υποχρέωση που επιβάλλεται σε ιδιωτικές επιχειρήσεις διανομής ηλεκτρικού ρεύματος να αγοράζουν ρεύμα από ανανεώσιμες πηγές σε ελάχιστες τιμές υψηλότερες από την πραγματική οικονομική αξία αυτού του είδους ηλεκτρικού ρεύματος δεν συνιστά κρατική ενίσχυση, διότι το μέτρο δεν συνεπάγεται άμεση ή έμμεση μεταβίβαση κρατικών πόρων.

(105) Και στην περίπτωση αυτή, η ουσία των υποθέσεων είναι σαφώς διαφορετική. Στην υπόθεση Preussen Elektra, οι απαιτούμενοι πόροι για τη χρηματοδότηση του μέτρου προέρχονταν απευθείας από επιχειρήσεις παροχής ηλεκτρικού ρεύματος χωρίς να εμπλέκεται δημόσιος φορέας, ούτε καν ως παθητικό μέσο διακίνησης των πόρων. Στην εν λόγω υπόθεση δεν διαπιστώθηκε μεταβίβαση κρατικών πόρων. Αντιθέτως, στην προκειμένη περίπτωση, οι πόροι προέρχονται από το ευρύ κοινό μέσω φόρου υπέρ τρίτων, ο οποίος περνά από ένα δημόσιο φορέα πριν διοχετευθεί στους τελικούς δικαιούχους. Συνεπώς, πρόκειται για κλασική περίπτωση χρήσης κρατικών πόρων.

(106) Επομένως, με βάση τα ανωτέρω, ο φόρος υπέρ τρίτων που χρησιμοποιήθηκε για τη χρηματοδότηση του τιμολογίου Terni συνιστά κρατικό πόρο.

([24]) Απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση C-345/02, Pearle κλπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, I-7139.

(107) Πληρείται, επίσης, το κριτήριο του καταλογισμού στο κράτος ([25]), εφόσον η νομική βάση του τιμολογίου Terni θεσπίζεται με εθνική νομοθεσία, σε συνδυασμό με την απόφαση της AEEG που είναι δημόσιος φορέας.

Επίδραση στις συναλλαγές και στρέβλωση του ανταγωνισμού

(108) Όσον αφορά τα τελευταία κριτήρια του άρθρου 87 παράγραφος 1 —επίδραση στις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές και στρέβλωση του ανταγωνισμού— η Επιτροπή απορρίπτει τα επιχειρήματα των εταιρειών Terni που παρατίθενται στην παράγραφο (46) βάσει του σκεπτικού που αναπτύσσεται στις παραγράφους (109) έως (116).

(109) Το κύριο επιχείρημα των δικαιούχων επί της ουσίας είναι ότι οι μονάδες που υπάγονται στο ειδικό καθεστώς τιμολόγησης δεν ασχολούνται με ενδοκοινοτικές συναλλαγές, εφόσον πωλούν τον κύριο όγκο των προϊόντων τους στην εγχώρια αγορά, και αναπτύσσεται στις παραγράφους.

(110) Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι η ανάλυση δεν είναι δυνατόν να περιοριστεί στις μονάδες που εδρεύουν στην επαρχία Τέρνι. Οι δικαιούχοι συμμετέχουν σε διεθνείς ομίλους που δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς της οικονομίας ([26]) και οι λειτουργικές ενισχύσεις που χορηγούνται σε κάποιον κλάδο ή μονάδα μπορούν να αξιοποιηθούν ως διασταυρούμενη επιδότηση άλλων κλάδων του ομίλου, σε τομείς στους οποίους γίνονται ενδοκοινοτικές συναλλαγές. Αυτό και μόνο το γεγονός θα μπορούσε να στηρίξει το συμπέρασμα ότι το τιμολόγιο Terni επηρεάζει τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών.

(111) Εξάλλου, ακόμη και αν αποδεικνυόταν ότι το μεγαλύτερο μέρος ή το σύνολο της παραγωγής των εταιρειών πωλείται στην ιταλική εγχώρια αγορά, quod non, το γεγονός αυτό θα ήταν αλυσιτελές ως προς τη διαπίστωση της επίδρασης του μέτρου στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές. Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι «μια ενίσχυση σε επιχείρηση μπορεί να είναι σε θέση να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό, όταν η επιχείρηση αυτή βρίσκεται σε σχέση ανταγωνισμού με προϊόντα προελεύσεως

([25]) Βλέπε απόφαση του ΔΕΚ στις υποθέσεις C-303/88, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, I.1433 και C 47/69, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1970, 4393, καθώς και απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση T-351/02, Deutsche Bahn κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, II.1047.

([26]) Η Cementir ανήκει στον όμιλο Caltagirone και εκμεταλλεύεται σειρά εργοστασίων στην Ιταλία, ορισμένα εκ των οποίων κάνουν εξαγωγές. Η εταιρεία παράγει διάφορα προϊόντα τσιμέντου και ασβέστου, ενώ ελέγχει μια τσιμεντοβιομηχανία στην Τουρκία, η οποία κάνει εξαγωγές προς την ΕΕ. Η Nuova Terni Industrie Chimiche ανήκει στον όμιλο Norsk Hydro και ασχολείται με την παραγωγή χημικών και ορυκτών λιπασμάτων, πετρελαίου, αερίου και πετροχημικών. Η ThyssenKrupp είναι ένας παγκόσμιος όμιλος που ασχολείται κυρίως, όχι όμως αποκλειστικά, με την παραγωγή χάλυβα.

άλλων κρατών μελών, χωρίς να συμμετέχει η ίδια στις εξαγωγές (…). Όταν ένα κράτος μέλος χορηγεί ενίσχυση σε μια επιχείρηση, η εσωτερική παραγωγή μπορεί να διατηρηθεί στο ίδιο επίπεδο ή και να αυξηθεί, με συνέπεια να μειώνονται οι δυνατότητες επιχειρήσεων εγκατεστημένων σε άλλα κράτη μέλη να εξάγουν τα προϊόντα τους προς την αγορά αυτού του κράτους μέλους» ([27]).

(112) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εξέτασε κατά πόσον γίνονται, γενικά, ενδοκοινοτικές συναλλαγές στους αντίστοιχους τομείς.

(113) Όσον αφορά την τσιμεντοβιομηχανία Cementir, η Επιτροπή έχει αναλύσει εκτενώς την αγορά τσιμέντου και τα διάφορα επιμέρους τμήματά της, ιδίως στην απόφασή της για το τσιμέντο του 1994 ([28]). Το τσιμέντο είναι βαρύ προϊόν με μικρή αξία σε σχέση με το βάρος του και, επομένως το κόστος μεταφοράς ενδέχεται να καταστήσει ασύμφορη τη μεταφορά του σε μεγάλες αποστάσεις. Η Επιτροπή, ωστόσο, διαπίστωσε ότι ο περιορισμός αυτός δεν εμποδίζει τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές. Εμπορία προϊόντων τσιμέντου γίνεται de facto μεταξύ κρατών μελών, ενώ η σύναψη στο παρελθόν παράνομων συμφωνιών και η εφαρμογή εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ τσιμεντοβιομηχανιών (για τις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις με την ανωτέρω απόφαση) με στόχο την προστασία της εγχώριας αγοράς καθεμιάς, αποδεικνύουν περαιτέρω την ύπαρξη ανταγωνισμού σε επίπεδο ΕΕ.

(114) Όσον αφορά την Nuova Terni Industrie Chimiche, αρκεί να υπομνηθεί ότι, στην απόφαση με την οποία εγκρίθηκε η εξαγορά της Nuova Terni Industrie Chimiche ([29]) από την Norsk Hydro, η Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη ενδοκοινοτικών συναλλαγών στα προϊόντα που παράγονται από τον κλάδο χημικών της Terni και συμπέρανε ότι η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει τουλάχιστον ολόκληρη την επικράτεια του ΕΟΧ.

(115) Όσον αφορά την ThyssenKrupp, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η αγορά του χάλυβα είναι μια παγκόσμια, εξαιρετικά ανταγωνιστική αγορά. Σε προηγούμενες αποφάσεις, η Επιτροπή είχε διαπιστώσει ότι τα επιμέρους τμήματα της αγοράς στα οποία δραστηριοποιείται η ThyssenKrupp περιλαμβάνουν τουλάχιστον ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ ([30]).

(116) Ως εκ τούτου, συμπεραίνεται ότι το προνομιακό καθεστώς τιμολόγησης της ηλεκτρικής ενέργειας στο οποίο υπάγονται οι τρεις εταιρείες Terni δύναται να βελτιώσει την ανταγωνιστική τους θέση έναντι ανταγωνιστικών επιχειρήσεων στο ενδοκοινοτικό εμπόριο. Κατά πάγια νομολογία ([31]), σε παρόμοιες συνθήκες πρέπει να θεωρείται ότι επηρεάζεται το ενδοκοινοτικό εμπόριο και στρεβλώνεται ο ανταγωνισμός.

Συμπεράσματα περί της ύπαρξης ενίσχυσης

(117) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το προνομιακό καθεστώς τιμολόγησης στο οποίο υπάγονται οι εταιρείες Terni από 1ης Ιανουαρίου 2005 συνιστά κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ και μπορεί να εγκριθεί μόνον εφόσον ισχύει κάποια από τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται στη συνθήκη ΕΚ.

Χαρακτηρισμός του μέτρου ως νέας ενίσχυσης και νομιμότητα της ενίσχυσης

(118) Το μέτρο δεν μπορεί να θεωρηθεί υφιστάμενη ενίσχυση για τους λόγους που εκτίθενται στις παραγράφους (119) έως (133).

(119) Οι αρχικές διατάξεις του νόμου 9/1991 που θεωρείται εγκεκριμένος βάσει των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων τροποποιήθηκαν το 2005 με το άρθρο 11 παράγραφος 11 του νόμου 80/2005.

(120) Επισημαίνεται ότι, επί της ουσίας, το σιωπηρά εγκριθέν καθεστώς τιμολόγησης και το καθεστώς τιμολόγησης που θεσπίστηκε με το νόμο 80/2005 δεν ομοιάζουν παρά μόνον φαινομενικά.

(121) Ο νόμος 80/2005 προέβλεπε ότι η Terni θα συνέχιζε να υπάγεται σε προνομιακό καθεστώς τιμολόγησης έως το 2010. Ακόμη και αν η δεύτερη παράταση δεν αποτελούσε παρά απλή χρονική παράταση του προηγούμενου μέτρου, θα συνιστούσε νέα ενίσχυση. Κατά πάγια νομολογία, η μεταβολή της διάρκειας υφιστάμενης ενίσχυσης θεωρείται νέα ενίσχυση ([32]).

(122) Ωστόσο, μια πιο ενδελεχής ανάλυση καταδεικνύει ότι οι διαφορές ανάμεσα στα δύο μέτρα είναι πολύ πιο ουσιαστικές.

(123) Πριν την έναρξη ισχύος του νόμου 80/2005, το τιμολόγιο Terni (και η ετήσια αναπροσαρμογή του) εξακολουθούσε να βασίζεται στην αρχική αντιστοιχία με τη μεταχείριση των αυτοπαραγωγών. Με την παρέμβαση του νόμου 80/2005 διαρρηγνύεται αυτός ο δεσμός και ουσιαστικά η Terni αποσυνδέεται από τη μεταχείριση των αυτοπαραγωγών. Η τιμή που ορίστηκε για το 2005 τυγχάνει να συμπίπτει με την τιμή του 2004, ωστόσο μεταβάλλεται εκ βάθρων ο μηχανισμός καθορισμού της τιμής, αφού η νέα τιμή αναπροσαρμόζεται σύμφωνα με τη μέση άνοδο της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας με την εγγύηση ότι, ανεξαρτήτως της εν λόγω ανόδου, η ετήσια αύξηση της τιμής δεν μπορεί να υπερβαίνει ποσοστό 4 %.

([27]) Απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση C-102/87, Γαλλική Δημοκρατία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 04067.

([28]) Απόφαση της Επιτροπής της 30ής Νοεμβρίου 1994 (υποθέσεις IV/33.322 — τσιμέντο), ΕΕ L 343 της 30.12.1994, σ. 1 έως 158.

([29]) Απόφαση IV/M.832 της 25.10.1996 Norsk Hydro/Enichem Agricoltura — Terni (II).

([30]) Βλέπε, μεταξύ άλλων, απόφαση IV/M.925 Krupp-Hoesch/Thyssen της 11ης Αυγούστου 1997.

([31]) Βλέπε, μεταξύ άλλων, την απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση 730/79, Philip Morris κατά Επιτροπής, Συλλογή 1980, σ. 02671, σκέψη 11 και την απόφαση του ΔΕΚ στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-393/04 και C-41/05, Air Liquide Industries κατά Ville de Seraing et Province de Liège, Συλλογή 2006, σ. I-05293.

([32]) Βλέπε π.χ. για το θέμα αυτό την απόφαση του Πρωτοδικείου στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-127/99 και T-148/99, Territorio Historico de Alava — Diputacion Foral de Alava, Συλλογή 2002, II-012575, σκέψεις 173-175.

(124) Αυξάνεται επίσης το επίπεδο της ενίσχυσης λόγω αύξησης των ποσοτήτων που παραδίδονται στην προνομιακή τιμή, εξαλείφεται δε πλήρως το στοιχείο της προοδευτικής μειώσεως.

(125) Εν προκειμένω υπογραμμίζεται ότι, ακόμη και αν είχε μείνει αμετάβλητο το επίπεδο της ενίσχυσης, θα οδηγούμασταν κατ' ανάγκη στο ίδιο συμπέρασμα εάν εφαρμόζαμε τη γνώμη του γενικού εισαγγελέα Fennelly στην υπόθεση Ιταλία και Sardegna Lines κατά Επιτροπής ([33]). Εκτιμώντας το τι συνιστά ουσιαστική μεταβολή σε καθεστώς ενίσχυσης, ο γενικός εισαγγελέας Fennelly δηλώνει ότι «η καθιέρωση μιας εντελώς νέας μεθόδου για την παροχή ουσιαστικά του ίδιου επιπέδου ενίσχυσης συνιστά σημαντική μεταβολή του αρχικού καθεστώτος».

(126) Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι, δεδομένων των διαφορετικών μηχανισμών που διέπουν το τιμολόγιο, θα ήταν αδύνατον να γίνει διάκριση, στο νέο μέτρο που εφαρμόστηκε το 2005, ανάμεσα σε ένα τμήμα το οποίο θα εξακολουθούσε να αποτελεί υφιστάμενη ενίσχυση έως το 2007 και μια τροποποίηση η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως νέα ενίσχυση ([34]).

(127) Η Επιτροπή, συνεπώς, θεωρεί ότι το μέτρο που αναφέρεται ως «δεύτερη παράταση» αποτελεί παντελώς νέο καθεστώς ενίσχυσης, καθώς έχει μεταβληθεί ουσιαστικά σε σύγκριση με το καθεστώς που προβλεπόταν από την απόφαση του 1991.

(128) Με βάση τα ανωτέρω, το μέτρο πρέπει να θεωρηθεί ως νέα ενίσχυση από 1ης Ιανουαρίου 2005, ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε εφαρμογή η παράταση του καθεστώτος τιμολόγησης με το νόμο 80/2005 ([35]).

(129) Ο ισχυρισμός που προβάλλεται στις παραγράφους (48) έως (60), ότι το μέτρο πρέπει να θεωρηθεί εγκεκριμένο βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 5 του κανονισμού 659/1999 διότι η Επιτροπή είχε ενημερωθεί και δεν είχε λάβει απόφαση εντός της διαδικαστικής προθεσμίας, είναι προδήλως αβάσιμος. Υπάρχει ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στην κοινοποίηση μέτρου σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 3 και στην απλή ενημέρωση της Επιτροπής περί της ύπαρξης ενός μέτρου. Στην υπόθεση Breda Fucine Meridionali ([36]), το Πρωτοδικείο συγκεκριμένα απεφάνθη ότι η αποστολή εγγράφων που δεν έχουν ως παραλήπτη τη γενική γραμματεία και δεν περιέχουν ρητή αναφορά στο άρθρο 93 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ δεν μπορεί να γίνει δεκτή ως έγκυρη κοινοποίηση.

(130) Η διαδικαστική προθεσμία που προβλέπεται στον κανονισμό 659/99 ισχύει μόνον για μέτρα που κοινοποιούνται δεόντως σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 3 και δεν εφαρμόζονται πριν από την έκδοση απόφασης της Επιτροπής. Στην προκειμένη περίπτωση, είναι αδιαμφισβήτητο ότι το άρθρο 11 παράγραφος 11 του νόμου 80/2005 δεν κοινοποιήθηκε.

(131) Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 6 του κανονισμού 659/99, εάν η Επιτροπή δεν εκδώσει απόφαση εντός της προθεσμίας των δύο μηνών, η ενίσχυση θεωρείται ότι έχει εγκριθεί υπό τον όρο το κράτος μέλος να κοινοποιήσει προηγουμένως στην Επιτροπή την πρόθεσή του να τη θέσει σε εφαρμογή και η Επιτροπή να μην λάβει απόφαση εντός 15 εργάσιμων ημερών από την παραλαβή της κοινοποίησης. Στην προκειμένη περίπτωση, η Ιταλία δεν προέβη σε σχετική κοινοποίηση. Επομένως, ακόμη και αν ο ισχυρισμός των εταιρειών Terni ήταν βάσιμος, κάτι που δεν ισχύει, όπως εξηγείται στις παραγράφους (129) έως (130) ανωτέρω, δεν θα είχε εφαρμογή το άρθρο 4 παράγραφος 6 του κανονισμού 659/99.

(132) Εφόσον η Ιταλία δεν κοινοποίησε το άρθρο 11 παράγραφος 11 του νόμου 80/2005, η ενίσχυση είναι παράνομη.

Συμβιβάσιμο της ενίσχυσης

Η πρώτη παράταση

(133) Παρότι η παρούσα διαδικασία αφορά μόνον τη δεύτερη παράταση του τιμολογίου, η Επιτροπή θεωρεί σκόπιμο να εκθέσει ορισμένες σκέψεις σχετικά με την πρώτη παράταση και την έγκρισή της βάσει των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων.

(134) Η πρώτη παράταση του τιμολογίου Terni προβλέπεται στο άρθρο 20 παράγραφος 4 του νόμου 9/1991. Ο εν λόγω νόμος κηρύχθηκε συμβατός με τις διατάξεις περί κρατικών ενισχύσεων στην υπόθεση NN 52/1991 ([37]). Η απόφαση της Επιτροπής όπως κοινοποιήθηκε στην Ιταλία δεν διευκρινίζει τα άρθρα του νόμου που κρίθηκαν συμβιβάσιμα. Ωστόσο, τα εσωτερικά έγγραφα που προηγήθηκαν της απόφασης της Επιτροπής περιέχουν μια σύντομη περιγραφή και εκτίμηση των άρθρων υπό το πρίσμα των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων. Αναφορά στο άρθρο 20 παράγραφος 4 του νόμου, που προβλέπει την παράταση του τιμολογίου Terni, δεν γίνεται.

(135) Ελλείψει αναλυτικότερων στοιχείων, είναι δυστυχώς αδύνατον να διαπιστωθεί το σκεπτικό που ακολουθήθηκε στην εν λόγω υπόθεση, ιδίως το κατά πόσον η Επιτροπή είχε εξετάσει και είχε την πρόθεση να εγκρίνει το τιμολόγιο Terni.

([33]) Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-15/98 και C-105/99, Ιταλία και Sardegna Lines κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, I-8855, σκέψη 74 της Γνώμης.

([34]) Απόφαση του Πρωτοδικείου στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-195-01 και T-207/01, Κυβέρνηση του Γιβραλτάρ κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-02309.

([35]) Η μετατροπή του διατάγματος 80/05 σε νόμο προβλέπει την αναδρομική έναρξη ισχύος της παράτασης του καθεστώτος τιμολόγησης από 1ης Ιανουαρίου 2005.

([36]) Συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-126/96 και T-127/96, Breda Fucine Meridionali κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, II-3437, σκέψη 47.

([37]) Βλέπε υποσημείωση 5.

(136) Παρά ταύτα, εφόσον η Ιταλία κοινοποίησε το σύνολο του νόμου και η απόφαση έγκρισης αναφέρεται επίσης στο σύνολο του νόμου, η παράταση του τιμολογίου Terni πρέπει να θεωρηθεί εγκεκριμένη με την απόφαση της Επιτροπής του 1991.

Η αμφισβητούμενη δεύτερη παράταση

(137) Κατά παρέκκλιση από τη γενική απαγόρευση κρατικών ενισχύσεων που θεσπίζεται με το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, η ενίσχυση μπορεί να κηρυχθεί συμβατή εάν υπάγεται σε κάποια από τις εξαιρέσεις που απαριθμούνται στη συνθήκη.

(138) Η κρατική ενίσχυση που παρασχέθηκε στις εταιρείες Terni βάσει του άρθρου 11 παράγραφος 11 του νόμου 80/2005 μπορεί να χαρακτηριστεί ως λειτουργική ενίσχυση.

(139) Κατά πάγια νομολογία, η λειτουργική ενίσχυση, ήτοι ενίσχυση που αποβλέπει στο να απαλλάξει μια επιχείρηση από τις δαπάνες στις οποίες θα έπρεπε η ίδια να υποβληθεί στο πλαίσιο της τρέχουσας διαχείρισης των συνήθων δραστηριοτήτων της, καταρχήν στρεβλώνει τον ανταγωνισμό στους τομείς στους οποίους χορηγείται σε βαθμό ο οποίος αντίκειται στο κοινό συμφέρον ([38]). Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η λειτουργική ενίσχυση που παρέχεται με τη μορφή προτιμησιακής τιμολόγησης ηλεκτρικής ενέργειας σε μια υψηλής ενεργειακής έντασης επιχείρηση, μια επιχείρηση δηλαδή για την οποία η ηλεκτρική ενέργεια αποτελεί σημαντικό συντελεστή κόστους, συνιστά μορφή ενίσχυσης που στρεβλώνει σημαντικά τον ανταγωνισμό, καθώς έχει ουσιαστική και άμεση επίδραση στο κόστος παραγωγής της επιχείρησης και συνεπώς στην ανταγωνιστική θέση της.

(140) Λειτουργική ενίσχυση μπορεί να δοθεί, με συγκεκριμένες προϋποθέσεις, βάσει του κοινοτικού πλαισίου σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος ([39]). Ωστόσο, το υπό εξέταση καθεστώς τιμολόγησης δεν εξυπηρετεί περιβαλλοντικούς σκοπούς.

(141) Κατ' εξαίρεση, λειτουργική ενίσχυση μπορεί να δοθεί σε περιοχές επιλέξιμες για ενίσχυση βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 87 παράγραφος 3 εδάφιο α) της συνθήκης ΕΚ. Καθ' όλη την υπό εξέταση περίοδο, η περιφέρεια Umbria δεν ήταν επιλέξιμη για ενίσχυση δυνάμει του άρθρου 87 παράγραφος 3 εδάφιο α) της συνθήκης.

(142) Παρότι, για τους λόγους που εκτίθενται ανωτέρω στις παραγράφους (123) έως (127), οι δύο παρατάσεις συνιστούν διαφορετικά μέτρα, η Επιτροπή κρίνει σκόπιμο να υπενθυμίσει ότι, όταν κοινοποιήθηκε η πρώτη παράταση, η περιφέρεια Umbria περνούσε σοβαρή οικονομική κρίση, η οποία έπληξε ιδιαίτερα τους κλάδους του χάλυβα και των χημικών στην επαρχία Τέρνι. Η εν λόγω κρίση, που κλιμακώθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1990, αναγνωρίστηκε από την Επιτροπή όταν, το 1997, ενέκρινε τον ιταλικό χάρτη των επιλέξιμων για ενίσχυση περιοχών σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 3 εδάφιο γ) ([40]). Οι επαρχίες Τέρνι και Περούτζια κηρύχθηκαν επιλέξιμες για ενίσχυση βάσει του στόχου 2 των διαρθρωτικών ταμείων.

(143) Ωστόσο, το 2005, κατά το χρόνο ψήφισης του νόμου 80/2005, η διαδικασία διαρθρωτικής προσαρμογής στην Umbria είχε σε γενικές γραμμές ολοκληρωθεί. Στον προτεινόμενο χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων για την περίοδο 2007-2013, η Umbria συνολικά παύει να εντάσσεται στις περιοχές που απολαμβάνουν καθεστώτος ενίσχυσης. Συνεπώς, παρότι είναι δύσκολο να γνωρίζουμε τους λόγους περιφερειακής ανάπτυξης που ενδέχεται να συντέλεσαν στην αρχική απόφαση έγκρισης, βέβαιο είναι ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να βασιστεί σε αυτούς κατά την εκτίμηση της δεύτερης παράτασης του τιμολογίου.

(144) Η Ιταλία εξέθεσε εκτενώς τους λόγους βιομηχανικής πολιτικής που οδήγησαν στη δεύτερη παράταση του τιμολογίου Terni — βλέπε παράγραφο (61). Η ουσία της ιταλικής επιχειρηματολογίας υπέρ του τιμολογίου Terni είναι ότι οι υψηλής ενεργειακής έντασης βιομηχανίες σε άλλα κράτη μέλη υπάγονται επίσης σε προνομιακά καθεστώτα τιμολόγησης ηλεκτρικής ενέργειας και ότι το τιμολόγιο απαιτείται ως προσωρινό μέτρο με στόχο την αποφυγή της μετεγκατάστασης εκτός ΕΕ έως την πλήρη ελευθέρωση της αγοράς ενέργειας και τη βελτίωση των υποδομών. Παρεμπιπτόντως, οι εξηγήσεις αυτές αντιφάσκουν με τον ιταλικό ισχυρισμό ότι το τιμολόγιο Terni εξακολουθεί να έχει αντισταθμιστικό χαρακτήρα και ασφαλώς δεν δικαιολογούν την αναθεώρηση της δέσμης μέτρων που συμφωνήθηκαν κατά την απαλλοτρίωση.

(145) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το Δικαστήριο απεφάνθη ότι «το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος επιδιώκει να επιτύχει την προσέγγιση, μέσω μονομερών μέτρων, των όρων ανταγωνισμού που ισχύουν σε ορισμένο οικονομικό τομέα με αυτούς που επικρατούν σε άλλα κράτη μέλη δεν μπορεί να στερήσει από τα μέτρα αυτά το χαρακτήρα ενισχύσεως» ([41]). Εξάλλου, το ιταλικό επιχείρημα ότι η συγκεκριμένη κρατική ενίσχυση θα μπορούσε να δικαιολογηθεί λόγω της ύπαρξης άλλων (εξίσου στρεβλωτικών) κρατικών ενισχύσεων στην ΕΕ

([38]) Βλέπε αποφάσεις του ΔΕΚ στην υπόθεση C-86/89, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, I-3891, σκέψη 18 και υπόθεση C-301/87, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, I-307, σκέψη 50, καθώς και απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση T-459/93, Siemens κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, II-1675, σκέψη 48.

([39]) ΕΕ C 37 της 3.2.2001 σ. 3.

([40]) Κρατική ενίσχυση αριθ. 27/1997, απόφαση της Επιτροπής SG(97) 4949 της 30ής Ιουνίου 1997.

([41]) Βλέπε π.χ. την απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση C-372/97, Ιταλική Δημοκρατία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, I-03679, σκέψη 67.

πρέπει να απορριφθεί συλλήβδην. Μια τέτοια προσέγγιση θα οδηγούσε σε ανταγωνισμό επιδοτήσεων και θα αντέβαινε στο στόχο του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων αυτόν καθαυτόν. Όσον αφορά τον υποτιθέμενο κίνδυνο μετεγκατάστασης εκτός ΕΕ, η Επιτροπή σημειώνει ότι δεν υπάρχει προηγούμενο στην πρακτική των αποφάσεών της ή στη νομολογία των κοινοτικών δικαστηρίων στο πλαίσιο του οποίου να έχει γίνει αποδεκτό το επιχείρημα αυτό για να δικαιολογήσει την παροχή κρατικών ενισχύσεων. Στην προκειμένη περίπτωση, παρέλκει η εξέταση του ζητήματος από την Επιτροπή, δεδομένου ότι οι ιταλικές αρχές δεν προσκομίζουν κανένα στοιχείο που να τεκμηριώνει τον εν λόγω ισχυρισμό. Δεν αποδεικνύεται, δηλαδή, ότι το καθεστώς τιμολόγησης ήταν αναγκαίο και αναλογικό μέτρο για την αποτροπή του κινδύνου αυτού.

(146) Όσον αφορά τα συμπεράσματα της ομάδας υψηλού επιπέδου που αναφέρεται στην παράγραφο (61), είναι αλυσιτελή διότι αντικατοπτρίζουν συμπεράσματα μιας γενικής πολιτικής συζήτησης και δεν συνιστούν νομικά δεσμευτικές διατάξεις. Παρεμπιπτόντως, επισημαίνεται ότι οι λύσεις που προτάθηκαν από την ομάδα και παρατίθενται από την Ιταλία δεν περιλαμβάνουν την παροχή κρατικών ενισχύσεων.

(147) Εφόσον η ενίσχυση δεν υπάγεται σε καμία από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 87 της συνθήκης ΕΚ, η δεύτερη παράταση του προνομιακού καθεστώτος τιμολόγησης υπέρ των εταιρειών Terni πρέπει να κηρυχθεί ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά.

(148) Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 659/1999 ([42]) του Συμβουλίου για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ, σε περίπτωση παράνομων ενισχύσεων που δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά, πρέπει να αποκαθίσταται ο υγιής ανταγωνισμός και να ανακτάται αμελλητί η ενίσχυση, και μάλιστα εντόκως.

Εύλογες προσδοκίες

(149) Κατά πάγια νομολογία, εφόσον παρέχεται ενίσχυση η οποία δεν έχει κοινοποιηθεί βάσει του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ, ο δικαιούχος της ενίσχυσης δεν μπορεί κατά το χρόνο εκείνο να έχει την εύλογη προσδοκία ότι η ενίσχυση είναι νόμιμη ([43]). Ένας επιμελής επιχειρηματίας πρέπει κανονικά να είναι σε θέση να εξακριβώσει ότι τηρήθηκε η διαδικασία κοινοποίησης και ότι η ενίσχυση είναι νόμιμη.

(150) Παρά ταύτα, δικαιούχος παράνομα καταβληθείσας ενίσχυσης δεν αποκλείεται να επικαλεσθεί εξαιρετικές περιστάσεις που του δημιούργησαν την εύλογη προσδοκία ότι η ενίσχυση ήταν νόμιμη και για το λόγο αυτό να αρνηθεί να επιστρέψει την ενίσχυση ([44]). Η Επιτροπή εξέτασε κατά πόσον οι εξαιρετικές περιστάσεις που επικαλούνται οι εταιρείες Terni στην παράγραφο (47) θα μπορούσαν να τους έχουν δημιουργήσει εύλογες προσδοκίες.

(151) Επί της ουσίας, οι δικαιούχοι ισχυρίζονται ότι η Ιταλία τους είχε παράσχει διαβεβαιώσεις ότι το μέτρο δεν συνιστούσε ενίσχυση, ενώ η Επιτροπή δεν είχε αμφισβητήσει το μέτρο ούτε όταν εφαρμόστηκε για πρώτη φορά ούτε όταν πληροφορήθηκε για τη δεύτερη παράταση.

(152) Όσον αφορά τον πρώτο ισχυρισμό, αρκεί να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη εύλογων προσδοκιών δεν μπορεί να εξαρτάται από τη συμπεριφορά του κράτους μέλους που χορηγεί την ενίσχυση. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο απεφάνθη ότι «οι ανακριβείς πληροφορίες που παρέχει κράτος μέλος σχετικά με τη νομιμότητα ενός μέτρου δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να δημιουργήσουν εύλογες προσδοκίες, ιδίως όταν η Επιτροπή δεν έχει καν ενημερωθεί σχετικά» ([45]).

(153) Μόνον η συμπεριφορά της κοινοτικής διοίκησης μπορεί επομένως να δημιουργήσει εύλογες προσδοκίες. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι «κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι υπήρξε παράβαση της αρχής αυτής παρά μόνον εάν έλαβε ακριβείς διαβεβαιώσεις (η έμφαση δική μας) από τις διοικητικές υπηρεσίες της Κοινότητας» ([46]).

(154) Οι εταιρείες Terni ισχυρίζονται ότι το μέτρο δεν αμφισβητήθηκε το 1991, όταν η Επιτροπή ενέκρινε το νόμο 9/1991. Επισημαίνεται ότι η απόφαση της Επιτροπής του 1991 καλύπτει μόνον το μέτρο που προβλέπεται στο νόμο 9/1991 και, επομένως, η έγκριση του μέτρου αυτού δεν μπορεί να δημιουργήσει εύλογες προσδοκίες όσον αφορά τη νομιμότητα ή το συμβιβάσιμο του νέου μέτρου ενίσχυσης που θεσπίστηκε με το νόμο 80/2005. Ακόμη και αν η Επιτροπή είχε δηλώσει ρητά ότι το μέτρο του 1991 δεν συνιστά ενίσχυση, quod non, οι δικαιούχοι δεν θα μπορούσαν να υποθέσουν ότι το μέτρο του 2005 αυτομάτως δεν θα συνιστούσε ενίσχυση, καθώς υπάρχουν πολλές περιστάσεις που μπορούν να μετατρέψουν σε κρατική ενίσχυση ένα μέτρο που δεν συνιστά ενίσχυση.

(155) Εξάλλου, η διατύπωση της απόφασης της Επιτροπής που κοινοποιήθηκε στην Ιταλία, με την οποία κηρύσσονται συμβατά τα μέτρα που περιέχονται στους νόμους 9/1991 και 10/1991, αν μη τι άλλο υπαινίσσεται το αντίθετο, ότι δηλαδή το μέτρο Terni συνιστά όντως ενίσχυση.

([42]) ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 1.

([43]) Απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση C-24/95, Alcan Deutschland, Συλλογή 1997, I-1591, σκέψεις 25, 30 και 31, καθώς και στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-183/02 P και C-187/02, Demesa και Territorio histórico de Álava κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, I-10609, σκέψη 45.

([44]) Απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση C-5/89, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1990, I-3437, σκέψη 16.

([45]) Βλέπε απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση T-109/01, Fleuren Compost κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-127, σκέψεις 141 έως 143.

([46]) Βλέπε απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση C-506/03, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-0000, σκέψη 58.

(156) Συνεπώς, η απόφαση της Επιτροπής δεν ήταν δυνατόν να δώσει στους δικαιούχους ακριβείς διαβεβαιώσεις περί του ότι το καθεστώς τιμολόγησης δεν συνιστά ενίσχυση, αλλά στην καλύτερη των περιπτώσεων να δημιουργήσει την εύλογη προσδοκία ότι η παράταση του καθεστώτος το 1991 ήταν συμβατή. Παρά ταύτα, δεν θα μπορούσαν να τρέφουν προσδοκίες για την παράταση του 2005. Επομένως, και το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

(157) Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι η Επιτροπή δεν έπραξε τα δέοντα όταν ενημερώθηκε για τη δεύτερη παράταση του τιμολογίου, είναι καταφανώς αβάσιμος. Η Ιταλία ισχυρίζεται ότι ανέφερε το τιμολόγιο Terni στην ετήσια έκθεση σχετικά με τα καθεστώτα ενισχύσεων του 2005. Ωστόσο, αναλυτικές πληροφορίες για το μέτρο που προβλέπεται στο άρθρο 11 παράγραφος 11 του νόμου 80/2005 δεν υποβλήθηκαν παρά μόνον το Φεβρουάριο του 2006, κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής, στο πλαίσιο της έρευνας βάσει των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων σχετικά με το άρθρο 11 παράγραφος 12 του ίδιου νόμου (κρατική ενίσχυση C 13/2006). Η επίσημη διαδικασία έρευνας κινήθηκε από την Επιτροπή τον Ιούλιο του 2006.

(158) Λαμβάνοντας υπόψη το ελάχιστο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την υποβολή των στοιχείων μέχρι την ανάληψη δράσης από την Επιτροπή, είναι προφανές ότι η Επιτροπή δεν επέδειξε αμέλεια.

(159) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις ικανές να δημιουργήσουν στις εταιρείες Terni εύλογες προσδοκίες περί της νομιμότητας του επίμαχου μέτρου.

Ανάκτηση

(160) Κάθε ποσό ασύμβατης ενίσχυσης που εισέπραξαν οι ThyssenKrupp, Cementir και Nuova Terni Industrie Chimiche βάσει του άρθρου 11 παράγραφος 11 του νόμου 80/2005 για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2005 [βλέπε παράγραφο (26)] θα ανακτηθεί εντόκως, σύμφωνα με το κεφάλαιο V του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής της 21ης Απριλίου 2004 σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ [47].

(161) Υπενθυμίζεται ότι στόχος της ανάκτησης είναι η επαναφορά της ανταγωνιστικής θέσης του δικαιούχου στην κατάσταση στην οποία βρισκόταν πριν από την παροχή της ασύμβατης ενίσχυσης. Προκειμένου να προσδιοριστεί η ανταγωνιστική θέση των εταιρειών Terni πριν από την έναρξη ισχύος του νόμου 80/2005, πρέπει να συνεκτιμηθεί η ύπαρξη του υφιστάμενου μέτρου ενίσχυσης βάσει του νόμου 9/1991, που εγκρίθηκε βάσει των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων έως το 2007.

(162) Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι το υπόλοιπο της ενίσχυσης που θα είχαν δικαίωμα να λάβουν οι δικαιούχοι βάσει του νόμου 9/1991 κατά τα έτη 2005, 2006 και 2007 εάν δεν είχε εφαρμοστεί ο νόμος 80/2005 μπορεί να αφαιρεθεί από τα προς ανάκτηση ποσά, εφόσον η Ιταλία θεωρεί ότι οι δικαιούχοι τα δικαιούνται βάσει της εθνικής νομοθεσίας.

VII. **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ**

(163) Η Επιτροπή κρίνει ότι η Ιταλία έθεσε παράνομα σε εφαρμογή, κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ, τη διάταξη του άρθρου 11 παράγραφος 11 του νομοθετικού διατάγματος 80/2005, το οποίο μετατράπηκε στο νόμο 80/2005, στην οποία προβλέπεται η μεταβολή και παράταση έως το 2010 του προνομιακού καθεστώτος τιμολόγησης της ηλεκτρικής ενέργειας για τις τρεις εταιρείες Terni. Η Επιτροπή θεωρεί ότι το εν λόγω μέτρο, το οποίο συνιστά αμιγή λειτουργική ενίσχυση, δεν υπάγεται σε καμία από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στη συνθήκη ΕΚ και συνεπώς δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά. Κατά συνέπεια, τα στοιχεία του ανωτέρω μέτρου που δεν έχουν χορηγηθεί ή καταβληθεί μέχρι στιγμής δεν πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή, ενώ η ενίσχυση που ήδη καταβλήθηκε πρέπει να ανακτηθεί. Από το σύνολο του προς ανάκτηση ποσού μπορούν να αφαιρεθούν τα ποσά που θα είχαν δικαίωμα να εισπράξουν οι δικαιούχοι κατά τα έτη 2005, 2006 και 2007 βάσει του νόμου 9/1991,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

1. Η κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από την Ιταλία στις ThyssenKrupp, Cementir και Nuova Terni Industrie Chimiche δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

2. Η κρατική ενίσχυση την οποία η Ιταλία χορήγησε πλην όμως δεν κατέβαλε ακόμη στις ThyssenKrupp, Cementir και Nuova Terni Industrie Chimiche επίσης δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά και, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή.

Άρθρο 2

1. Η Ιταλία υποχρεούται να ανακτήσει από τους δικαιούχους την ενίσχυση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 1.

2. Οι ανακτώμενες ενισχύσεις βαρύνονται με τόκο από το χρόνο κατά τον οποίο τέθηκαν στη διάθεση των δικαιούχων μέχρι το χρόνο της πραγματικής τους ανάκτησης.

3. Οι τόκοι υπολογίζονται με τη μέθοδο του ανατοκισμού σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 794/2004.

[47] ΕΕ L 140 της 30.4.2004, σ. 1 έως 134.

Άρθρο 3

1. Η Ιταλία λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για να ανακτήσει από το δικαιούχο την παράνομη και ασυμβίβαστη ενίσχυση που αναφέρεται στο άρθρο 1.

2. Η ανάκτηση πραγματοποιείται αμελλητί σύμφωνα με τις διαδικασίες της εθνικής νομοθεσίας, υπό τον όρο ότι επιτρέπουν την άμεση και αποτελεσματική εκτέλεση της απόφασης.

3. Η Ιταλία εκτελεί την παρούσα απόφαση εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησής της.

Άρθρο 4

1. Η Ιταλία ενημερώνει την Επιτροπή για την πρόοδο των εθνικών μέτρων που λαμβάνονται προς εκτέλεση της παρούσας απόφασης μέχρι την ολοκλήρωση της ανάκτησης.

2. Εντός διμήνου από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, η Ιταλία ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με το συνολικό ποσό (κεφάλαιο και τόκοι) που πρέπει να ανακτηθεί από τους δικαιούχους και υποβάλλει αναλυτική περιγραφή των μέτρων που έλαβε και προβλέπεται να λάβει προς εκτέλεση της παρούσας απόφασης. Εντός της ίδιας προθεσμίας, αποστέλλει στην Επιτροπή έγγραφα τα οποία να αποδεικνύουν ότι ζητήθηκε από τους δικαιούχους η επιστροφή της ενίσχυσης.

3. Μετά την παρέλευση του διμήνου που αναφέρεται στην παράγραφο 2, η Ιταλία υποβάλλει, κατόπιν απλού αιτήματος της Επιτροπής, έκθεση σχετικά με τα μέτρα που έλαβε και προβλέπεται να λάβει για την εκτέλεση της παρούσας απόφασης. Στην έκθεση θα περιλαμβάνονται λεπτομερή στοιχεία σχετικά με τα ποσά ενισχύσεων και τόκων που έχουν ανακτηθεί από τους δικαιούχους.

Άρθρο 5

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ιταλική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 20 Νοεμβρίου 2007.

Για την Επιτροπή

Neelie KROES

Μέλος της Επιτροπής